

RP 187/2016 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om försvarsmakten och till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om försvarsmakten ändras. Enligt propositionen föreslås till lagen bestämmelser om försvarsmaktens säkerhetsuppgifter. Med säkerhetsuppgifter avses garanterande av säkerheten för anställda vid försvarsmakten, för personer som hör till en främmande stats militära ledning eller som representerar en internationell organisation och vilka är gäster hos försvarsmakten och behöver särskilt skydd samt för att skydda immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar.

Enligt gällande lagstiftning sköter försvarsmakten delvis säkerhetsarrangemangen vid besök av representanter för internationella organisationer samt främmande staters högsta militära ledning samt för säkerhetsarrangemangen vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. På basis av lagen om försvarsmakten har försvarsmaktens tjänstemän de befogenheter som säkerhetsuppgifterna förutsätter på de områden som är i försvarsmaktens stadigvarande besittning. Utanför försvarsmaktens områden är den behöriga myndigheten i säkerhetsuppdrag huvudsakligen polisen och i vissa situationer gränsbevakningsväsendet.

Försvarsmakten har inga möjligheter att sköta säkerhetsuppgifter utanför försvarsmaktens områden om inte polisen uttryckligen begär handräckning. Enligt propositionen ska regleringen av försvarsmaktens behörighet att sköta säkerhetsuppgifter utanför de områden som försvarsmakten innehar preciseras och kompletteras. Dessutom ska försvarsministeriet ges behörighet att utfärda en förordning om de objekt inom försvarsmakten som kräver särskilt skydd.

I propositionen föreslås det dessutom att lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet, kemikalielagen, lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor samt hälsoskyddslagen ska ändras. I dessa lagar görs tekniska ändringar till följd av de ändringar som görs i lagen om försvarsmakten.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	3
1 NULÄGE	3
1.1 Inledning	3
1.2 Säkerhetsuppgifter	3
1.3 Objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar.....	16
1.4 Internationell jämförelse	17
1.5 Bedömning av nuläget	19
2 MÅLSÄTTNING OCH FÖRESLAGNA ÄNDRINGAR	22
2.1 Målsättning	22
2.2 Alternativ	22
2.3 De viktigaste förslagen.....	25
3 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	25
3.1 Ekonomiska konsekvenser.....	25
3.2 Konsekvenser för myndigheterna	26
3.3 Samhälleliga konsekvenser	26
4 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats.....	27
DETALJMOTIVERING	29
1 LAGFÖRSLAG	29
1.1 Lagen om försvarsmakten.....	29
1.2 Lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet	36
1.3 Kemikalielagen	36
1.4 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	36
1.5 Hälsoskyddslagen	36
2 NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	37
3 IKRAFTTRÄDANDE	37
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	37
LAGFÖRSLAG	40
Lag om ändring av lagen om försvarsmakten	40
Lag om ändring av 9 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet	44
Lag om ändring av 14 § i kemikalielagen	45
Lag om ändring av 3 och 128 a § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	46
Lag om ändring av 7 a § i hälsoskyddslagen.....	47
BILAGOR.....	48
PARALLELLTEXT	48
Lag om ändring av lagen om försvarsmakten	48
Lag om ändring av 9 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet	54
Lag om ändring av 14 § i kemikalielagen	55
Lag om ändring av 3 och 128 a § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor	56
Lag om ändring av 7 a § i hälsoskyddslagen.....	58

ALLMÄNN MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Inledning

I denna regeringsproposition föreslås det att det ska föreskrivas om försvarsmaktens säkerhetsuppdrag. Med säkerhetsuppdrag avses att sörja för säkerheten för anställda vid försvarsmakten, för personer som hör till en främmande stats militära ledning eller som representerar en internationell organisation och vilka är gäster hos försvarsmakten och behöver särskilt skydd eller för att skydda immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar.

Begreppet säkerhetsuppdrag är inte etablerat. I 23 § 1 mom. i gränsbevakningslagen (578/2005) har säkerhetsuppgiften definierats som en transport som genomförs för statens räkning, där beredskap för särskilda skyddsåtgärder krävs för att garantera en säker transport. Vidare avses med säkerhetsuppgift enligt paragrafens 2 mom. att garantera säkerheten för statsledningen och vid statsbesök samt för gränsbevakningsväsendets tjänstemän och personer som är gäster hos eller transporteras av gränsbevakningsväsendet och som behöver särskilt skydd, eller för att skydda särskilda tillgångars immunitet.

I denna proposition avses med säkerhetsuppdrag 1) ett personskyddsuppdrag, som inbegriper livvaktuppdrag samt garanterandet av säkerheten för den person som ska skyddas på inkvarteringsplatsen dygnet runt och 2) skydd av transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar i vilket ingår skydd av kuriruppdrag.

Ett personskyddsuppdrag omfattar inte endast verksamhet på försvarsmaktens område, utan det är ändamålsenligt att fortgå med den också på allmän plats för att uppdraget ska kunna utföras utan avbrott. Syftet med försvarsmaktens personskyddsuppdrag är att garantera en persons säkerhet och dennes egendoms immunitet. I typiska fall utförs ett säkerhetsuppdrag så obemärkt som möjligt.

Med försvarsmaktens säkerhetsuppdrag som gäller transport av särskilda tillgångar avses skyddande av försvarsmaktens materiel under transport. Behovet att skydda transporter baserar sig på den allmänna säkerheten. Den materiel som ska transporteras är försvarsmaktens materiel för vilken har fastslagits att den ska få specialbehandling med tanke på landets försvar, den operativa användbarheten, det finansiella värdet, svårigheten att få sådan materiel, lämpligheten för brottsligt bruk, bilden i offentligheten, rykteshanteringen eller med tanke på att materielen är farlig. I uppdraget att skydda en transport ingår också kuriruppdrag, med vilka avses transport av vissa dokument.

För försvarsmakten har föreskrivits om en undantagsbefogenhet i vissa fall att internt inom förvaltningsområdet utföra myndighetsinspektioner i objekt, om vilka har fastställts att de ska hemlighållas med tanke på landets försvar. I fortsättningen ska benämningen objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar användas om de objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar. Denna benämning beskriver bättre den verksamhet som utförs för att skydda objekten.

Bestämmelser om objekten och den praxis som ska tillämpas på dem ska ingå i en förordning av försvarsministeriet, vilket i högre grad än för närvarande klargör behörighetsfördelningen mellan de myndigheter som inspekterar objekt med stöd av allmän behörighet och försvarsmaktens myndigheter.

1.2 Säkerhetsuppgifter

RP 187/2016 rd

Lagen om försvarsmakten

I 2 § i lagen om försvarsmakten (551/2007) föreskrivs om försvarsmaktens uppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt hör till försvarsmaktens uppgifter det militära försvaret av Finland, i vilket enligt underpunkt a ingår övervakning av landområdena, vattenområdena och luftrummet samt tryggnad av den territoriella integriteten, enligt underpunkt b tryggnad av befolkningens livsbetingelser, de grundläggande fri- och rättigheterna och statsledningens handlingsfrihet samt försvar av den lagliga samhällsordningen samt enligt underpunkt c givande av militär utbildning och styrning av den frivilliga försvarsutbildningen samt stärkande av försvarsviljan.

Enligt 2 punkten i momentet hör till försvarsmaktens uppgifter stödjande av andra myndigheter, i vilket enligt underpunkt a ingår handräckning för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, för förhindrande och avbrytande av terroristbrott samt för skyddande av samhället i övrigt, enligt underpunkt b deltagande i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla utrustning, personalresurser och sakkunnigtjänster som behövs i räddningsverksamheten samt enligt underpunkt c deltagande i lämnande av bistånd till en annan stat till följd av en terroristattack, en naturkatastrof, en storolycka eller någon annan motsvarande händelse.

Som en sista uppgift för försvarsmakten föreskrivs i punkt 3 deltagande i internationell militär krishantering och i militära uppdrag i annan internationell krishantering.

Enligt paragrafens 2 mom. bestäms särskilt i fråga om försvarsmaktens övriga uppgifter. Till exempel ingår det i territorialövervakningslagen (755/2000) bestämmelser om försvarsmaktens behörighet som territorialövervakningsmyndighet i territorialövervakningsuppgifter.

Enligt 18 § i lagen om försvarsmakten bestämmer garnisonschefen eller kommandören för ett truppförband närmare om hur säkerhet och ordning skall upprätthållas på ett område som stadigvarande används av försvarsmakten. Bestämmelser om utbildningen för en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst utfärdas genom förordning av försvarsministeriet

Enligt 19 § i lagen har en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst rätt att avlägsna en person från ett område som stadigvarande används av försvarsmakten och från ett i 15 § avsett område, om det är uppenbart att personen inte har rätt att vistas på området och tjänstemannen har uppmanat personen att avlägsna sig. Tjänstemannen har också rätt att avlägsna en person som lovligt vistas på området, om han eller hon stör eller äventyrar andras eller sin egen säkerhet. Dessutom har tjänstemannen i sitt uppdrag rätt att få veta namnet, personbeteckningen eller, om sådan saknas, födelsedatum samt medborgarskap och passuppgifter i fråga om den person som vistas eller rör sig på området.

I paragrafens 2 mom. hänvisas det till bestämmelsen om allmän rätt att gripa, som ingår i 2 kap. 2 § i tvångsmedelslagen (806/2011). En person som gripits och som inte lyder under 45 kap. i strafflagen ska utan dröjsmål överlämnas till polisen. Detta gäller även en person som lyder under 45 kap. i strafflagen och som har gjort sig skyldig till något annat brott än ett brott som avses i 2 § i militära rättegångslagen (326/1983). Om den som gripits inte kan överlämnas till polisen senast sex timmar efter gripandet, ska han eller hon frigges omedelbart.

I paragrafens 3 mom. föreskrivs om en person som lyder under 45 kap. i strafflagen att denne dessutom får gripas, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande kan dras slutsatsen att personen sannolikt kommer att göra sig skyldig till ett brott, eller personen är okänd och på förfrågan av en förman eller ordningspatrull eller en militärperson i ett vakt- eller jouruppdrag vägrar ge de uppgifter som behövs för att hans eller hennes identitet ska kunna redas ut, eller ger uppenbart oriktiga uppgifter om sin identitet.

RP 187/2016 rd

Enligt lagens 20 § har en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst i samband med avlägsnandet eller gripandet av en person rätt att utföra kroppsvisitation och granska de saker personen medför för att försäkra sig om att det inte är fråga om föremål eller ämnen med vilka personen kan utsätta sig själv eller andra för fara. Tjänstemannen har rätt att frånta den gripne de farliga föremål eller ämnen som påträffas vid visitationen. De skall återlämnas när personen avlägsnar sig eller friges, om det inte finns något hinder för det enligt lag.

Enligt lagens 21 § har en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst rätt att med hjälp av en metalldektektor eller någon annan teknisk anordning eller ett tränat djur kontrollera en person som önskar tillträde till eller befinner sig i försvarsmaktens lokaler eller fordon eller på försvarsmaktens område och vid behov personens fordon och saker som personen medför, för att utreda att sådana föremål eller ämnen inte medförs genom vilka säkerheten och ordningen kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom eller vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag. Säkerhetskontroll kan också göras i fråga om personer som avlägsnar sig från försvarsmaktens lokaler, fordon eller område samt vid behov i fråga om deras fordon och saker som de medför, om kontrollen är av vikt för upprätthållandet av säkerheten och ordningen och om det finns grundad anledning att misstänka brott mot försvarsmaktens föreskrifter om säkerhet.

Enligt paragrafens 2 mom. har en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst också rätt att med hjälp av en metalldektektor eller någon annan teknisk anordning eller ett tränat djur kontrollera försvarsmaktens lokaler, områden och fordon, för att utreda att det inte finns sådana föremål eller ämnen genom vilka ordningen eller säkerheten kan äventyras eller som kan användas för att skada egendom eller vars innehav annars är förbjudet enligt lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av lag.

Enligt 3 mom. fattas beslut om säkerhetskontroll av garnisonschefen eller kommandören för ett truppförband. Säkerhetskontrollen skall ordnas så att den inte medför onödig olägenhet för den som kontrolleras och så att den inte skadar egendom.

Enligt 4 mom. får egendom som påträffats i de fall som avses i 1 och 2 mom. omhändertas. Ett protokoll skall upprättas över omhändertagandet. Omhändertagen egendom skall återlämnas till personen när han eller hon avlägsnar sig från försvarsmaktens lokaler, om det inte finns något hinder för det enligt lag.

I 22 § föreskrivs om maktmedel i anslutning till upprätthållandet av säkerhet och ordning. I paragrafens 1 mom. sägs att om den som skall avlägsnas, gripas eller säkerhetsvisiteras genom att göra motstånd försöker undgå att bli avlägsnad, gripen eller säkerhetsvisiterad, har en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att avlägsna, gripa eller säkerhetsvisitera personen i fråga och som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande samt övriga omständigheter.

Om en person motsätter sig säkerhetskontroll enligt 21 §, kan personen enligt 2 mom. avlägsnas eller vägras tillträde till försvarsmaktens lokaler, fordon eller område. För att avlägsna en person från försvarsmaktens lokaler, fordon eller ett område som försvarsmakten besitter kan vid behov sådana maktmedel användas som kan anses vara försvarliga med hänsyn till personens uppträdande och övriga omständigheter. Enligt paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

De tjänstemän som ansvarar för att säkerheten och ordningen upprätthålls vid försvarsmakten kan också vara civila tjänstemän. Till exempel personalen i säkerhetsövervakningsrummet i försvarsmaktens huvudstab innehar sina uppgifter som civila tjänstemän vid försvarsmakten. Personalen i övervakningsrummet utbildas regelbundet för att de ska uppfylla de behörighetsvillkor som ställs på dem. Bland annat i fråga om användningen av våld förutsätts att personalen i övervakningsrummet efter grundutbildningen årligen får övning och genomgår nivå-

RP 187/2016 rd

tester. Bestämmelser om utbildningen finns i försvarsministeriets förordning (1253/2007). Vidare ordnas övning i våldsanvändning samt skjutövningar för huvudstabens säkerhetsövervakare. Alla utbildningskrav som har ställts för övervakningsrummet motsvarar de krav som ska ställas på militärpolis i motsvarande uppgifter.

I 23 a § i lagen föreskrivs om undersöknings- och genomsökningsrätt för kommandören för ett truppförband. Enligt 1 mom. i paragrafen får undersökning och genomsökning som avses i 25 § 1 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten företas i fråga om en person som är i försvarsmaktens tjänst och inte lyder under 45 kap. i strafflagen, om det finns skäl att misstänka att personen har brutit mot de bestämmelser som nämns i det momentet.

Enligt 2 mom. tillämpas på försvarsmaktens egendom samt på narkotika eller alkoholdrycker som innehåller olovligt eller olagligt på motsvarande sätt vad som föreskrivs i 25 § 2 mom. i lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten.

Bestämmelser om användning av försvarsmaktens uniform och militäruniform finns i 45 § i lagen. Enligt 1 mom. är en yrkesmilitär vid försvarsmakten och den som tjänstgör i en tjänst enligt lagen om militär krishantering skyldig att vid tjänstgöring använda försvarsmaktens militäruniform, om inte något annat bestäms på grund av tjänsteuppgiftens art eller av någon annan orsak. Om uppgifterna eller tjänsteställningen för en annan tjänsteman vid försvarsmakten förutsätter det, kan personen i fråga förpliktas att använda en sådan uniform som står i överensstämmelse med uppgiften eller tjänsteställningen.

I 23 § föreskrivs om en militärpersons och en militär förmans användning av maktmedel. I 1 mom. sägs att om en i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst möter motstånd har denna militärperson rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att bryta ner motståndet och som kan anses försvarliga med beaktande av truppens eller det bevakade objektets eller området säkerhet, tjänsteupdragets eller tjänstgöringens art och hur farligt motståndet är. Under dessa förutsättningar har en vaktpost rätt att använda maktmedel också när någon trots vaktpostens befallning att stanna närmar sig ett bevakat objekt eller område till vilket tillträde är förbjudet.

I 2 mom. sägs att om en underordnad i strid, sjönöd eller någon motsvarande synnerligen farlig situation för truppen eller dess verksamhet trots en militär förmans förbud flyr, gör våldsam motstånd mot förmannen eller inte lyder dennes befallning för avvärijande av faran, trots att befallningen har upprepats, har förmannen rätt att mot den underordnade använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att återställa lydnad och ordning och som kan anses försvarliga. Huruvida maktmedlen är försvarliga skall bedömas med hänsyn till hur farlig den underordnades försummelse eller gärning är och det rådande läget.

I detaljmotiveringen till paragrafen i den regeringsproposition som gäller lagen (RP 264/2006) konstateras att befogenheterna i paragrafen kan utövas med avseende på sakinnehållet, utan att de behöver begränsas beroende på var objektet, exempelvis egendomen eller personerna, befinner sig. Dessa befogenheter är anknutna till den verksamhet som förutsätts under en beredskapssituation och som eventuellt också kan kräva användning av militära maktmedel.

Enligt 14 § 1 mom. i lagen om försvarsmakten har försvarsmakten rätt att tillfälligt använda andra fastigheter än dem som försvarsmakten stadigvarande förfogar över, om det är nödvändigt med tanke på militär övningsverksamhet eller en höjning av försvarsberedskapen. Försvarsmakten har enligt 2 mom. dock inte rätt att använda bostadshus eller gårdsplaner och trädgårdar i anslutning till dem, odlingsmark före skörden eller försöksfält inom jord- och skogsbruket.

RP 187/2016 rd

I fråga om användningen av fastigheter ska det ingås en muntlig eller skriftlig överenskommelse med fastighetens ägare eller innehavare. Om en överenskommelse inte kan nås, får staben för en försvarsgren inom försvarsmakten eller försvarsmaktens lokala förvaltningsmyndighet, garnisonschefen eller den som leder övningen besluta om användningen av fastigheten enligt 3 mom.

I 15 § 1 mom. i lagen föreskrivs att om militära orsaker eller skyddandet av utomstående mot faror nödvändigtvis kräver det, får staben för en försvarsgren inom försvarsmakten eller försvarsmaktens lokala förvaltningsmyndighet, garnisonschefen eller den som leder övningen förbjuda obehöriga att röra sig på ett område eller en plats som försvarsmakten förfogar över eller begränsa denna rätt. Bestämmelser om straff vid överträdelser av förbudet finns i strafflagen (39/1889).

Lagen om militär krishantering

Lagen om militär krishantering (211/2006) innehåller inga särskilda befogenheter för en militärperson att utföra säkerhetsuppdrag på krishanteringsområdet. I 27 § i lagen föreskrivs om användning av maktmedel och enligt paragrafens 1 mom. har en militärperson som tjänstgör i krishantering vid utförande av tjänstgöringsuppdrag rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga med tanke på uppdraget.

Enligt detaljmotiveringen till 27 § i den regeringsproposition som gäller lagen (RP 5/2006 rd) baserar sig de enskilda tjänstgöringsuppdragen på fullgörandet av de uppgifter och uppnåendet av de mål som fastställts för krishanteringsoperationen.

Polislagen

I 1 kap. 1 § i polislagen (872/2011) föreskrivs om polisens allmänna uppgifter. Enligt 1 mom. är polisens uppgift att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga, avslöja och utreda brott och föra brott till åtalsprövning. Polisen ska upprätthålla säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med sammanslutningar och invånarna och sköta det internationella samarbete som hör till dess uppgifter.

I detaljmotiveringen till 1 kap. 1 § i regeringens proposition om polislagen (RP 224/2010 rd) konstateras att polisen utöver att trygga allmän ordning och säkerhet också blir tvungen att vidta specialåtgärder för att skydda vissa personer och persongrupper. Dessa åtgärder kan anses inbegripa tryggande av enskilda personers säkerhet. Till kategorin särskilda personer och persongrupper hör bl.a. vittnen som det kan vara nödvändigt att skydda för att en straffprocess ska kunna genomföras med framgång. Persongrupper som kan behöva specialskydd kan också bestå av myndigheter, såsom polismän och åklagare, statsöverhuvud och motsvarande personer på statsbesök samt personer som har besöksförbud och personer i dessas närmaste omgivning

Bestämmelser om polisens befogenheter för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten finns framför allt i kapitel 2 i polislagen, som gäller allmänna befogenheter. Om en polismans rätt att reda ut identitet föreskrivs i 2 kap. 1 § i lagen. I 2, 3 och 4 § i kapitlet finns igen bestämmelser om en polismans rätt att gripa en person för att skydda denne, att gripa en efterlyst samt att leta efter en person för att gripa denne. En polisman har befogenheter som gäller skydd av hemfrid och offentlig frid i enlighet med 2 kap. 5 § i lagen samt rätt att få tillträde till och företa genomsökning i faro- och skadesituationer enligt 2 kap. 6 §.

Bestämmelser om polisens rätt att avspärra platser och områden finns i 2 kap. 8 § i polislagen. En polisman får spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller begränsa trafiken där, om detta behövs för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet, för att trygga polisundersökning eller för att trygga åtgärder på en olycksplats, eller för att skydda

RP 187/2016 rd

den personliga integriteten hos den som är föremål för en åtgärd eller egendom som är i fara. En polisman får också spärra av eller utrymma ett område som omfattas av hemfrid eller of-fentlig frid, om detta är nödvändigt för att avvärja en fara som omedelbart hotar liv eller hälsa och om de som finns på området inte annars kan skyddas. Detta förutsätter en order av en polisman som hör till befälet men i ett brådskande fall kan det göras också utan order.

En polisman har under de förutsättningar om vilka föreskrivs i 2 kap. 9 § i polislagen rätt att skingra en folksamling. Rätten att befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig har en polisman bl.a. om folksamlingen äventyrar allmän ordning eller säkerhet eller hindrar trafiken. En polisman har samma rätt om personer i folksamlingen uppträder hotfullt eller annars på ett sådant sätt att det är sannolikt att de kommer att göra sig skyldiga till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott. Under vissa förutsättningar har en polisman också rätt att skingra en folksamling med maktmedel samt att gripa en person som tredsкас.

I 2 kap. 10 § i polislagen föreskrivs om polisens rätt att skydda mot brott och störande beteende. Enligt 10 § 1 mom. har en polisman rätt att avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott eller kommer att orsaka betydande störning eller överhängande fara för allmän ordning och säkerhet. Under vissa förutsättningar har en polisman också rätt att gripa en person, om det sannolikt inte räcker åtgärd att denne avlägsnas från platsen. I 2 kap. 12–16 § i polislagen finns bestämmelser om av polisen utförd säkerhetsvisitation, verkställande av säkerhetsvisitation, omhändertagande av farliga föremål och ämnen samt om hantering av omhändertagen egendom.

En polismands rätt att använda maktmedel baserar sig på regleringen i 2 kap. 17 § i polislagen. Utöver rätt att använda maktmedel konstateras det i bestämmelsen att en polisman har rätt till nödvärn. I sådant nödvärn handlar polismannen under tjänsteansvar.

I 2 kap. 19 § i polislagen föreskrivs om användning av skjutvapen. Skjutvapen får användas endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten. Skjutvapen får dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får inte användas för att skingra folksamlingar, om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses varning för användning av ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen, hot om användning av skjutvapen och avlossande av skott. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Enligt paragrafens 3 mom. ska beslut om vapenhot och avlossande av skott fattas av en polisman som hör till befälet, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är.

Gränsbevakningslagen

Enligt 3 § 1 mom. i gränsbevakningslagen (578/2005) är gränsbevakningsväsendets uppgift att upprätthålla gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet samarbetar med andra myndigheter samt med organisationer och invånare för att upprätthålla gränssäkerheten.

Enligt 2 mom. utför gränsbevakningsväsendet i samarbete med andra myndigheter tillsynsuppgifter som anges särskilt samt vidtar åtgärder för förebyggande, avslöjande och utredning av brott samt förande av brott till åtalsprövning.

RP 187/2016 rd

Vidare utför gränsbevakningsväsendet enligt 3 mom. polis- och tulluppgifter, efterspanings- och räddningsuppgifter och prehospitat akutsjukvård samt deltar i det militära försvaret. Bestämmelser om gränsbevakningsväsendets uppgifter inom området för sjöräddningstjänsten finns i sjöräddningslagen.

I 23 § i gränsbevakningslagen föreskrivs om gränsbevakningsväsendets säkerhetsuppgifter. Enligt 1 mom. kan gränsbevakningsväsendet för statens räkning genomföra en transport, där beredskap för särskilda skyddsåtgärder krävs för att garantera en säker transport.

Enligt paragrafens 2 mom. kan gränsbevakningsväsendet vid behov utse en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning enligt förordning av inrikesministeriet (säkerhetsman) att garantera säkerheten för statsledningen och vid statsbesök samt för gränsbevakningsväsendets tjänstemän och personer som är gäster hos eller transporteras av gränsbevakningsväsendet och som behöver särskilt skydd, eller för att skydda särskilda tillgångars immunitet.

I detaljmotiveringen till 23 § i regeringens proposition om gränsbevakningslagen (RP 6/2005) konstateras att gränsbevakningsväsendet enligt paragrafen för statens räkning ska kunna genomföra en transport, där beredskap för särskilda skyddsåtgärder förutsätts för säkerställande av transporten. Polisen skall med stöd av 1 § 1 mom. i polislagen delta i skyddandet av statens höga gäster. Med stöd av 6 § 4 mom. i gränsbevakningslagen sköter gränsbevakningsväsendet med sina fartyg och luftfartyg för närvarande transporter av statens höga gäster. Specialutbildade och utrustade gränsbevakningsmän lämpar sig väl för uppgifter som hänför sig till skydd av höga gäster, varför de också används som säkerhetsmän för gästerna. Detta har varit praxis redan i tiotal år.

Enligt detaljmotiveringen till 23 § i regeringens proposition om gränsbevakningslagen bör man dock föreskriva särskilt om de skyddsuppgifter som skall utföras av gränsbevakningsväsendet, så att inte t.ex. rätten eller skyldigheten att utnyttja en gränsbevakningsmans befogenheter blir oklar. Var och ens rättigheter utgör inte tillräcklig grund för skötsel av dessa tjänsteuppgifter. Enligt motiveringen till paragrafen räcker polisens resurser inte till för de säkerhetsuppgifter som gränsbevakningsväsendet för närvarande sköter. Med en säkerhetsmans uppgifter avses garanterande av statsledningens och statens gästernas samt gränsbevakningsväsendets tjänstemäns säkerhet eller tillgångars integritet. I motiveringen konstateras det att bestämmelsen sakligt har samband med det transportuppdrag som föreslås i 23 §, men en säkerhetsmans uppgifter kan utföras också oberoende av transporter. Gränsbevakningsväsendet kan för ett uppdrag som säkerhetsman utse en gränsbevakningsman som har den specialutbildning som avses i inrikesministeriets förordning. Det är sålunda fråga om nödvändiga arrangemang i tjänsteverksamheten.

I 34 a § i lagen föreskrivs närmare om en gränsbevakningsmans befogenheter i säkerhetsuppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. får en gränsbevakningsman som genomgått specialutbildning enligt 23 § 2 mom. utföra säkerhetsuppgifter som avses i 23 § med de befogenheter som anges i 2 och 3 mom. i 34 a § om inte en polisman som hör till befålet eller polisens fältchef begränsar dem. Gränsbevakningsväsendet ska på förhand meddela polisen om att säkerhetsuppgifter utförs.

Enligt 2 mom. får en gränsbevakningsman spärra av, stänga eller utrymma platser och områden som är i allmänt bruk eller förbjuda eller begränsa vistelse där, om detta är nödvändigt för att utföra en säkerhetsuppgift. Enligt paragrafens 3 mom. har en gränsbevakningsman rätt att avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa eller frihet eller till egendomsbrott. Personen kan gripas om det sannolikt inte räcker att denne avlägsnas från platsen och ett brott inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan avvärijas. Den som gripits ska utan dröjsmål överlämnas till polisen.

RP 187/2016 rd

I lagens 35 § föreskrivs om en gränsbevakningsmans maktmedel. Enligt paragrafens 1 mom. får en gränsbevakningsman i ett tjänsteuppdrag, om inte annat bestäms någon annanstans i lag, för att bryta ner motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, förhindra att någon som berövats sin frihet flyr, avlägsna ett hinder eller avvärja ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse använda maktmedel i den mån det behövs och kan anses försvarligt. Frågan om gränsbevakningsmannens maktmedel är försvarliga skall bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande tjänsteuppdraget är, hur farligt motståndet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Om det är nödvändigt att använda maktmedel skall de endast användas i en sådan omfattning och så länge som det nödvändigtvis krävs för utförandet av det lagstadgade tjänsteuppdraget (principen om lindrigaste medel).

Enligt 2 mom. har den som på begäran eller med samtycke av en gränsbevakningsman tillfälligt bistår en gränsbevakningsman i en situation där bistånd från en utomstående sida ska anlitas vid användning av maktmedel på grund av ett synnerligen viktigt och brådskande gränsbevakningsuppdrag rätt att under gränsbevakningsmannens uppsikt använda sådana nödvändiga maktmedel som gränsbevakningsmannen med stöd av sina befogenheter ger fullmakt till.

Enligt paragrafens 3 mom. finns bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889). I territorialövervakningslagen (755/2000) finns bestämmelser om rätten att använda maktmedel i territorialövervakningsuppdrag. I 31 § i lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning föreskrivs om hur rätten för en militärperson och militär förman att använda maktmedel enligt 23 § i lagen om försvarsmakten (551/2007) tillämpas inom gränsbevakningsväsendet.

Enligt 4 mom. har en gränsbevakningsman i tjänsteuppdrag dessutom rätt till nödvärn enligt vad som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I sådana fall av nödvärn handlar gränsbevakningsmannen under tjänsteansvar. Vid bedömningen av om nödvärn kan försvaras ska de krav beaktas som kan ställas på gränsbevakningsmannen med beaktande av dennes utbildning och erfarenhet.

I detaljmotiveringen till regeringens proposition med förslag till lag om ändring av gränsbevakningslagen konstateras att en gränsbevakningsman som fått specialutbildning ska ha rätt att spärra av, stänga eller utrymma platser eller områden som är i allmänt bruk samt att begränsa eller förbjuda människor att röra sig där. En förutsättning ska vara att åtgärden är nödvändig för att ett säkerhetsuppdrag ska kunna utföras. Vidare ska en gränsbevakningsman som har fått specialutbildning ha rätt att avlägsna en person från platsen, om det utgående från hot eller annat uppträdande av personen finns ett befogat skäl att anta eller om det utgående från personens tidigare uppträdande är sannolikt att han kommer att göra sig skyldig till ett brott som riktar sig mot liv, hälsa, frihet eller egendom. Dessa befogenheter ska en gränsbevakningsman ha, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem. Befogenheterna ska delvis motsvara befogenheterna i 2 kap. 8 och 10 § i polislagen.

Gränsbevakningsväsendet ska på förhand meddela polisen om att ett säkerhetsuppdrag kommer att utföras. Utgående från meddelandet ska ett säkerhetsuppdrag också kunna utföras i samverkan med polisen eller polisen kan besluta att den själv utför uppdraget.

I 35 c § i gränsbevakningslagen föreskrivs om användning av skjutvapen på motsvarande sätt som i 2 kap. 19 § i polislagen. Med avvikelse från bestämmelsen i polislagen ska enligt paragrafens 3 mom. beslut om vapenhot och avlossande av skott fattas av chefen för gränsbevakningsväsendet, biträdande chefen för gränsbevakningsväsendet, avdelningschefen för gräns- och sjöavdelningen vid staben för gränsbevakningsväsendet, kommendörerna eller biträdande kommendörerna för gränsbevaknings- och sjöbevakningssektionerna, chefen för en gränsbyrå eller sjöbyrå vid en gränsbevaknings- eller sjöbevakningssektion eller en gränsbevakningsman

RP 187/2016 rd

med minst kaptens eller kaptenlöjtnants grad, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är.

Lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen

Enligt 1 § i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980) ska Försvarsmakten ge polisen handräckning 1) för efterspaning och gripande av person, 2) för avstängning och undersökning av en plats eller ett område, 3) för trafikdirigering, 4) för tillfälligt skyddande av personer och egendom, 5) för röjning av sprängladdningar, samt 6) för annat sådant uppdrag, för vars utförande försvarsmaktens specialpersonal eller specialmateriel behövs. Enligt paragrafens 2 mom. har polisen för förebyggande av brott mot personer, som åtnjuter internationellt specialskydd, rätt att få även annan handräckning än sådan som ska ges enligt 1 mom.

Enligt 2 § ges handräckning endast då polisens resurser är otillräckliga för utförandet av vederbörande uppdrag eller då för uppdraget erfordras sådan specialpersonal eller -materiel som polisen saknar.

Enligt lagens 3 § görs en framställning om handräckning av Polisstyrelsen. I brådskande fall kan framställning om handräckning göras av chefen för en riksomfattande eller lokal polisenhet eller av en polisman som hör till polisbefälet och som är i ledningsberedskap inom polisenheten eller polisområdet i fråga. Meddelande om framställningen ska då utan dröjsmål lämnas till Polisstyrelsen.

Enligt 2 mom. fattas beslut om handräckning av huvudstaben, arméstaben, marinstaben eller flygstaben. I brådskande fall kan garnisonschefen, kommendören för ett truppförband eller den militära inrättningens chef besluta att handräckning ska ges.

Enligt 3 mom. kan försvarsmakten i andra handräckningsuppgifter än sådana som avses i 4 § anlita personer som avses i lagen om frivilligt försvar (556/2007).

Enligt 4 § i lagen har polisen rätt att av försvarsmakten få nödvändig handräckning som kräver användning av maktmedel, om det är nödvändigt för att förhindra brott eller avbryta begående av brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2–7 punkten eller 2 mom., om det inte är möjligt att förhindra eller avbryta ett brott med polisens egen utrustning och personal.

Handräckning kan omfatta användning av militära maktmedel, om det är nödvändigt för att avvärja en överhängande allvarlig fara som hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja hotet.

Med militära maktmedel avses sådan användning av vapenmakt med krigsmateriel som är slagkraftigare än användningen av militärpersonens personliga vapen som lämpar sig för polisuppdrag.

Maktmedlen skall vara försvarliga i förhållande till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, de resurser som står till förfogande och övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen. Utomstående personers rättigheter och säkerhet måste beaktas särskilt. Föregående varning om att maktmedel kommer att användas bör om möjligt ges.

Polisen fattar beslut om användning av maktmedel enligt denna paragraf och leder användningen av dem. Maktmedel får endast användas av den som tjänstgör inom försvarsmakten i militär tjänst samt den som inom försvarsmakten har utnämnts till tjänsteman i tjänsteförhållande för viss tid för att tjänstgöra i militära uppgifter.

RP 187/2016 rd

I 4 a § i lagen föreskrivs att i situationer som avses i 4 § begär inrikesministeriet handräckning hos försvarsministeriet och beslut om att lämna handräckning fattas vid statsrådets allmänna sammanträde. Om det inte är möjligt att sammankalla statsrådet tillräckligt snabbt kan inrikesministeriet i brådskande fall som direkt och allvarligt äventyrar synnerligen viktiga samhällsfunktioner begära handräckning hos försvarsministeriet, som omedelbart beslutar om lämnande av handräckning. Statsrådet och republikens president skall utan dröjsmål underrättas om begäran och beslutet om att lämna handräckning. Statsrådet kan fatta beslut om att fortsätta eller upphöra med redan inledd handräckning.

Försvarsmakten får inte åläggas uppdrag som avses i 4 § utan den begäran om handräckning och det beslut om att lämna handräckning som avses i 1 mom., om inte något annat följer av den behörighet som innehas av försvarsmaktens överbefälhavare.

Bestämmelser om tryggnad av Finlands territoriella integritet finns i territorialövervakningslagen (755/2000).

Dessutom konstateras det i centrala delar i regeringens proposition (RP 30/2013 rd) om lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (255/2014) att lagstifningsgrunden för de uppdrag som anknyter till försvarsmaktens skyddande av personer utgörs av lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen (781/1980). Enligt regeringens proposition har inga ändringar föreslagits i detta.

Lagen om privata säkerhetstjänster

Riksdagen har antagit en ny lag om privata säkerhetstjänster (1085/2015), som när den träder i kraft upphäver gällande lag om privata säkerhetstjänster (282/2002). Lagen träder i kraft den 1 januari 2017. Med tanke på den här regeringspropositionen finns det inga betydande ändringar i den nya lagen.

Enligt 1 § 1 mom. i gällande lag om privata säkerhetstjänster (282/2002) är syftet med lagen att trygga privata säkerhetstjänsters kvalitet och pålitlighet samt att främja samarbetet mellan myndigheterna och privata säkerhetstjänster.

I lagens 2 § föreskrivs om definitioner. Enligt paragrafens 3 punkt avses med bevakningsuppgift att bevaka egendom, skydda en persons integritet, avslöja brott som riktat sig mot bevakningsobjektet eller uppdragsgivaren samt att utöva tillsyn över sådana uppgifter.

Med livvaktuppdrag avses enligt 5 punkten bevakningsuppgift som omfattar skyddande av en viss persons integritet. Med värdetransportuppdrag avses enligt 6 punkten bevakningsuppgift som omfattar bevakning av värdefull egendom som transporteras. Med väktare avses enligt 9 punkten den som anställd hos ett bevakningsföretag utför bevakningsuppgifter. Med bevakningsområde avses enligt 12 punkten fastighet, byggnad, rum, konstruktion och annan allmän eller privat plats samt annat allmänt eller privat område eller del av dessa som specificerats i uppdragsavtalet.

I 14 § i lagen föreskrivs om sekretess och enligt den får den som idkar bevakningsrörelse, en ansvarig föreståndare eller väktare inte olovligen röja eller till nytta för sig själv eller någon annan eller i syfte att skada någon annan utnyttja sådana upplysningar om en uppdragsparts sekretessbelagda säkerhetsarrangemang, affärs- eller yrkeshemligheter eller integritet som han i sin uppgift har fått kännedom om. Sekretessplikten består även efter att uppgiften slutförts. Enligt 53 § döms för brott mot sekretessplikten i enlighet med 38 kap. 1 och 2 § i strafflagen.

I 28 § i lagen föreskrivs om väktares rättigheter. En väktare har rätt att avlägsna en person från bevakningsområdet, om personen inte avlägsnar sig på uppmaning av bevakningsområdets ägare eller innehavare eller ägarens eller innehavarens företrädare eller om det är uppenbart att

RP 187/2016 rd

personen inte har rätt att vistas på bevakningsområdet och väktaren har uppmanat personen i fråga att avlägsna sig.

Enligt 2 mom. har en väktare som utför bevakningsuppgifter rätt att gripa en person som begått brott, om denna anträffas på bar gärning eller flyende fot och om fängelse kan följa på brottet eller om brottet är lindrig misshandel, snatteri, lindrig förskingring, lindrigt olovligt brukande, lindrig bruksstöld av motordrivet fortkaffningsmedel, lindrig skadegörelse eller lindrigt bedrägeri. En väktare får också gripa den som enligt efterlysning utfärdad av en myndighet har förklarats anhållen eller häktad. Den gripne skall utan dröjsmål överlämnas till polisen.

När en väktare utövar rätten att gripa en person, har väktaren enligt 3 mom. rätt att kroppsvisitera den som gripits och undersöka de saker som den gripne har med sig, för att förvissa sig om att denne inte medför föremål eller ämnen med vilka han eller hon kan utsätta sig själv eller andra för fara. Väktaren har rätt att frånta en person farliga föremål och ämnen som påträffats vid visitationen. De föremål och ämnen som fråntagits den visiterade skall utan dröjsmål överlämnas till polisen.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs om en väktares användning av maktmedel. Om den som skall avlägsnas, gripas eller säkerhetsvisiteras genom att göra motstånd försöker undgå att bli avlägsnad, gripen eller säkerhetsvisiterad eller flyr gripandet, har väktaren rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att avlägsna, gripa eller säkerhetsvisitera personen i fråga och som kan anses försvarliga med beaktande av personens uppträdande samt övriga omständigheter. I 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen föreskrivs om grunder för ansvarsfrihet och lindring av straffansvar vid excess i samband med användning av maktmedel.

I 29 § i lagen (725/2010) föreskrivs om att bära maktmedelsredskap. Enligt 1 mom. får en väktare eller tillfällig väktare i bevakningsuppgifter inte i onödan bära på sig maktmedelsredskap. Endast en väktare som har specialutbildning i användningen av maktmedel får bära och använda skjutvapen, gasspray och teleskopbatong. Skjutvapen får bäras endast i livvakts- eller värdetransportuppdrag eller vid bevakningen av ett bevakningsobjekt som är viktigt med tanke på ett betydande allmänt intresse, om uppdraget med hänsyn till omständigheterna oundvikligen förutsätter att skjutvapen bärs. En tillfällig väktare får inte bära skjutvapen. Bevakningsföretagets ansvariga föreståndare bestämmer särskilt för varje uppdrag när en väktare får bära skjutvapen och gasspray. Om en väktare har använt skjutvapen vid utförandet av en bevakningsuppgift, ska bevakningsföretaget utan dröjsmål underrätta polisinrättningen på den ort där detta skedde.

Enligt 2 mom. får endast en sådan väktare eller tillfällig väktare som har slutfört repetitionsutbildning i användningen av maktmedelsredskap bära och använda maktmedelsredskap. Repetitionsutbildning behöver emellertid inte genomgå det år då en väktare eller tillfällig väktare har slutfört sin väktarutbildning. Ett bevakningsföretag vars väktare och tillfälliga väktare bär maktmedelsredskap i bevakningsuppgifter ska minst en gång om året för sina väktare och tillfälliga väktare ordna utbildning (repetitionsutbildning i användningen av maktmedelsredskap) eller övervaka att väktarna och de tillfälliga väktarna på annat sätt genomgår sådan utbildning. Endast en väktare som årligen visar att han eller hon har tillräcklig skicklighet i hanteringen av skjutvapen och tillräcklig skjutskicklighet får bära skjutvapen.

Enligt 3 mom. i paragrafen får endast en i 23 a § avsedd utbildare i användningen av maktmedel arbeta som utbildare vid specialutbildningen i användningen av maktmedel och vid repetitionsutbildningen i användningen av maktmedelsredskap. En i 23 a § avsedd utbildare i användningen av maktmedel som är anställd vid ett bevakningsföretag och som har ett gällande godkännande av polisen som väktare eller tillfällig väktare eller ett godkännande av Polisstyrelsen som utbildare i användningen av maktmedel behöver inte årligen genomgå repetitionsutbildning i användningen av maktmedelsredskap. En utbildare i användningen av maktmedel

RP 187/2016 rd

som i sin arbetsuppgift bär skjutvapen ska ändå årligen visa att han eller hon har tillräcklig skicklighet i hanteringen av skjutvapen och tillräcklig skjutskicklighet.

I 30 § föreskrivs om hur maktmedelsredskap får bäras. Enligt 1 mom. ska en väktare bära sina maktmedelsredskap under dräkten så att de inte kan observeras av andra.

I 2 mom. föreskrivs om de fall då det inte är möjligt att bära maktmedelsredskap under väktarens dräkt. I dylika fall får de, med undantag av skjutvapen, bäras i ett slutet hölster som fästs vid bältet. En batong får dock bäras synlig till den del som den på grund av sin storlek inte kan bäras under dräkten eller i ett slutet hölster. Skjutvapen får bäras på ett sådant sätt att det kan observeras av andra endast när uppgiften eller situationens farlighet i undantagsfall förutsätter det.

I 3 mom. föreskrivs om hur maktmedelsredskap ska bäras, om någon annan dräkt än väktardräkt används i bevakningsuppgifter. I så fall ska alla maktmedelsredskap bäras under dräkten så att de inte kan observeras av andra.

I 32 § föreskrivs om användning av väktardräkt. I 1 mom. föreskrivs att när en väktare utför bevakningsuppgifter ska han eller hon vara iförd väktardräkt. Väktare som tjänstgör i samma bevakningsföretag i likadana uppgifter skall vara enhetligt klädda.

Enligt 2 mom. får en väktare om uppgiften kräver det vid butiksobservation och i andra motsvarande uppgifter som syftar till avslöjande av brott samt i livvaktsuppgifter eller värdetransportuppgifter använda annan klädsel än väktardräkt. Bevakningsföretagets ansvariga föreståndare bestämmer särskilt för varje uppdrag när en väktare får använda annan klädsel än väktardräkt.

Enligt 3 mom. får väktardräkt endast användas av en väktare i bevakningsuppgifter. Dräkten ska hanteras så att klädesplagg som hör till den inte kommer i händerna på obehöriga.

Övrig lagstiftning i anknytning till säkerhetsuppgifter

I anknytning till säkerhetsuppgifter måste också annan lagstiftning beaktas än den som gäller myndigheter och privata säkerhetstjänster. Bestämmelserna finns utspridda i olika författningar.

Enligt 17 § 1 mom. 2 punkten i skjutvapenlagen (1/1998) gäller lagen inte innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som ägs av staten och som statsanställda, studerande vid statens läroinrättningar eller de som fullgör militärtjänst på grundval av värnplikten och de som fullgör frivillig militärtjänst innehar för skötseln av sina uppgifter.

Bestämmelser om tillstånd som avses i skjutvapenlagen och hänför sig till skyddsuppgifter i samband med internationella statsbesök finns i 64 § i skjutvapenlagen. Enligt paragrafens 1 mom. är det Polisstyrelsen som meddelar och återkallar tillstånd att inneha skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler för ordnande av skyddsuppgifter i samband med internationella statsbesök. Enligt 2 mom. kan tillstånd meddelas, om det är nödvändigt för skyddande av personlig integritet eller egendom när det gäller personer som åtnjuter specialskydd.

Bestämmelser om överlåtelse av uppgifter om resande till andra myndigheter finns i 9 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006). Enligt paragrafen ska en utövare av inkvarteringsverksamhet och polisen utan hinder av bestämmelserna om sekretess på begäran lämna behövliga uppgifter om resande som avses i 6 § 1 mom. till 1) gränsbevakningsväsendet för gränsbevakning, gränskontroller samt för gränsbevakningsväsendets övriga lagbestämda uppdrag, 2) tullverket för förebyggande, avslöjande och utredning av tullbrott

RP 187/2016 rd

samt utförande av gränskontroller, 3) räddningsmyndigheterna för räddningsverksamhet, eller till 4) hälsoskyddsmyndigheterna för förebyggande av smittsamma sjukdomar.

För höjande eller upprätthållande av den militära försvarsberedskapen under undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen är varje ägare och innehavare av jord- eller vattenområden, byggnader eller rum eller lagerutrymmen enligt 113 § 1 mom. i beredskapslagen skyldig att överlåta dessa i försvarsmaktens eller kommunikationsministeriets besittning. Försvarsmakten fattar beslut om överlåtelse av besittningen till försvarsmakten och kommunikationsministeriet om överlåtelse av besittningen till kommunikationsministeriet. Genom förordning av statsrådet föreskrivs i vilka kommuner befogenheterna kan utövas.

Enligt 2 mom. behöver besittningen av en byggnad eller bostad som används för stadigvarande boende överlåtas endast om det finns synnerligen vägande militära skäl till det.

Försvarsmakten har enligt 3 mom. rätt att på de områden och i de utrymmen som avses i 1 mom. vidta sådana åtgärder som omedelbart behövs för byggande av lager, befästningsobjekt, vägar och andra försvarsanordningar och för upprätthållande av aktionsberedskapen.

Praxis i försvarsmaktens säkerhetsuppdrag

I nuläget kan försvarsmakten på de områden som stadigvarande är i dess användning utföra sådana vakt- och jouruppgifter som avses i 18—23 a § i lagen om försvarsmakten. Detsamma gäller sådana fastigheter som tillfälligt är i försvarsmaktens användning och vilka avses i 14 § i lagen om försvarsmakten samt under de undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 och 2 punkten i beredskapslagen de områden och utrymmen som kommer i försvarsmaktens besittning med stöd av 113 § i den lagen. Om en vakt- och jourtjänst utförs av en militärperson i tjänst, kan maktmedelsredskapet också vara ett vapen.

På övriga områden har försvarsmakten inga särskilda befogenheter som skulle användas vid den verksamhet som gäller personskydd. En tjänsteman som utför en vakt- eller jouruppgift vid försvarsmakten har då till sitt förfogande en allmän rätt att gripa och en allmän nödvärnsrätt. Försvarsmakten utför emellertid personskyddsuppdrag utöver på de områden som är i försvarsmaktens stadigvarande användning också utanför dessa områden. Då genomförs personskyddsuppdragen genom planering av skyddandet och allmän beredskap inför eventuella störningar utan möjlighet att använda särskilda befogenheter såsom maktmedel.

Vid försvarsmakten utförs årligen cirka 50 personskyddsuppdrag av olika slag.

Försvarsmakten idkar sådant samarbete med andra militärorganisationer som verksamheten förutsätter. Genom samarbetet strävar man efter att försvarsmakten ska få nödvändiga uppgifter från utlandet som stöd när en hotbedömning görs.

Skyddandet av en person utomlands grundar sig på värdstatens lagstiftning samt på krishanteringsområden utöver på värdstatens lagstiftning också på de internationella överenskommelser som upprättats om krishanteringsoperationerna och på andra förpliktande dokument. I enlighet med 27 § i lagen om militär krishantering grundar sig de enskilda tjänstgöringsuppdragen som ska utföras i en krishanteringsoperation på genomförandet av de uppgifter och mål som ställts för krishanteringsoperationen och utgående från dem bedöms rätten att använda maktmedel.

Utänför de områden som stadigvarande används av försvarsmakten är det polisen som har den allmänna behörigheten att utföra säkerhetsuppgifter. Polisen bedömer i enlighet med sin egen praxis i vilka situationer man måste vidta särskilda åtgärder för att skydda en person, ett objekt eller egendom.

RP 187/2016 rd

Utgående från en hotbedömning som polisen gör konkretiseras behovet av skydd framför allt i fråga om personer som har en betydande ställning i den internationella politiken. Om det i en bedömning som polisen har gjort inte är förknippat ett tillräckligt betydande hot med en situation, utför polisen inte skyddsuppdraget fastän försvarsmakten skulle ha meddelat polisen att skydd behövs.

Skyddandet av en gäst vid försvarsmakten kan basera sig på att försvarsmaktens höga gäst är van vid att få säkerhetsarrangemang av en viss nivå i mälländerna. Frågor av detta slag har ingen betydelse när polisen gör sin bedömning om ett rådande hot och behovet av skydd.

Till sitt förfogande har polisen de befogenheter som fastslås i polislagen. På det sätt som fastslås i polislagen kan polisen använda maktmedelsredskap.

Om ett objekt, som behöver särskilt skydd, når en tillräckligt hög nivå i polisens bedömning, kan ett säkerhetsuppdrag också utföras under polisens ledning på så sätt att försvarsmakten ger det stöd som behövs. I detta fall har de tjänstemän som utför försvarsmaktens bevakning och jouruppgift utanför de områden som stadigvarande används av försvarsmakten till sitt förfogande en allmän rätt att gripa. Försvarsmaktens tjänsteman har inga särskilda befogenheter till sitt förfogande.

De tjänstemän som utför försvarsmaktens bevaknings- och jouruppgifter har inga möjligheter att använda särskilda befogenheter.

Utgående från lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen kan polisen begära handräckning av försvarsmakten, om polisen inte själv kan utföra en uppgift till följd av otillräckliga resurser.

I praktiken har detta alternativ inte använts, eftersom föremålet för ett säkerhetsuppdrag måste överskrida polisens egna gränser vid en riskbedömning. Dessutom ska polisen i enlighet med lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen ha brist på de resurser som behövs för att utföra ett behövligt säkerhetsuppdrag.

Transport av försvarsmaktens materiel, som förutsätter särskilt skydd, genomförs som försvarsmaktens egen verksamhet och det har inte ansetts möjligt eller ändamålsenligt att använda polisen eller privata säkerhetstjänster för detta. Försvarsmakten har ett eget internt regelverk för utförande av dessa uppgifter.

Försvarsmakten skyddar transporter, som ska ges särskilt skydd, med ledsagare som ska ha en giltig rätt att använda maktmedel vid försvarsmakten samt ett godkänt nivåprov för skjutvapen. De ovan nämnda kraven ger rätt att vid försvarsmakten bära maktmedelsredskap i tjänstgöringsuppgifter.

De transporter som ska skyddas har i regel inte anmälts till den regionala polisinrättningen, om inte skyddandet av transporten har krävt polisens bistånd som stöd.

Försvarsmakten genomför årligen cirka 200 transporter som kräver särskilt skydd.

1.3 Objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar

Enligt 14 § i kemikalielagen (599/2013) övervakar försvarsmakten att kemikalielagen och Europeiska unionens kemikalielagstiftning följs på ställen som med tanke på försvaret ska hemlighållas.

Enligt 10 a § i lagen om tryckbärande anordningar (869/1999) besiktar försvarsmakten tryckbärande anordningar som är fast installerade i objekt som är i försvarsmaktens besittning, om

RP 187/2016 rd

objekten ska hemlighållas med tanke på landets försvar och endast försvarsförvaltningens ordinarie personal har tillträde till dem. Försvarsmakten inspekterar också ovan avsedda tryckbärande anordningars placering.

Enligt 3 § 2 mom. i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) gäller de förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av den lagen inte upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet.

Enligt paragrafens 3 mom. föreskrivs närmare genom förordning av försvarsministeriet om upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet.

I paragrafens 4 mom. föreskrivs att de uppgifter som i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor har ålagts myndigheterna och som gäller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska hemlighållas med tanke på rikets säkerhet sköts internt inom försvarsförvaltningen.

Enligt 17 § 1 mom. i elsäkerhetsförordningen (498/1996) tillämpas vad 4-6 kap. elsäkerhetslagen stadgar om den som utför certifieringsbesiktning eller periodisk besiktning, anmälan och utlämnande av uppgifter, inte på anläggningar som med hänsyn till landets försvar skall hållas hemliga.

Enligt paragrafens 2 mom. övervakar det ministerium som ansvarar för försvarsförvaltningen elsäkerheten genom att följa elsäkerhetslagen samt de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Enligt 7 a § i hälsoskyddslagen (763/1994) ska försvarsmakten sörja för den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgifter enligt den lagen i objekt som ska hållas hemliga med tanke på landets försvar.

1.4 Internationell jämförelse

Sverige

I den svenska lagstiftningen finns ingen exakt definition av personskydd eller motsvarande. I Sverige avser begreppet personskydd en mera omfattande säkerhetshelhet, i vilken ingår bl.a. risk- och hotbedömningar och planering för att minska säkerhetshoten.

I förordningen med reglemente för militärpolisen föreskrivs om militärpolisens befogenheter. Enligt förordningen har militärpolisen med polisens befogenheter rätt att vidta brottsbekämpande åtgärder på försvarsmaktens område. Då anses militärpolisen också ha rätt att utföra personskyddsuppdrag. I den svenska lagstiftningen finns det ingen exakt definition på vad man i förordningen avser med befogenheter inom Försvarsmakten, men i detta sammanhang anses det begränsas till de områden som är i försvarsmaktens användning och besittning. Dyliga områden är t.ex. de utrymmen, byggnader och områden som föreskrivs som skyddsobjekt i 5 § i Skyddslagen.

Militärpolisen anses också vara behörig att agera i personskyddsuppgifter för att skydda utländska gäster på försvarsmaktens område.

I den svenska lagstiftningen finns inget reglerat om militärpolisens personskyddsverksamhet eller motsvarande verksamhet utanför försvarsmaktens område.

Danmark

RP 187/2016 rd

I Danmark är polisen ansvarig för den allmänna ordningen och säkerheten på alla områden inklusive personskyddsuppdrag oberoende av om de utförs på ett allmänt område eller ett militärområde. I undantagssituationer kan försvarsmaktens militärpolisavdelning utföra en militärpersoners personskyddsuppdrag i nära samarbete med polisen.

I Danmark regleras skyddandet av militära transporter i en föreskrift från försvarsmaktens huvudstab om användningen av maktmedel vid skyddandet av vapen- och ammunitionstransporter (Midlertidige retningslinjer för anvendelse af magt i forbindelse med bevogtning af våpen- og ammunitionstransporter). Enligt en uttrycklig bestämmelse i föreskriften har endast polisen behörighet att använda maktmedel mot civila. Med andra ord har en militärperson som skyddar en transport på ett allmänt område till sitt förfogande samma rättigheter som en vanlig civil, dvs. militärpersonen kan ta till nödvärn, allmän rätt till gripande och återtagande av stulen egendom.

I den danska Forsvarsloven föreskrivs om det bistånd som försvarsmakten ger övriga myndigheter på begäran av ett ministerium. Den danska försvarsmakten kan ge polisen handräckning på begäran av justitieministeriet utgående från antingen allmän eller särskild handräckning. I uppdrag som utgör allmän handräckning, såsom stödande vid vanliga transporter och vid övervakningen av allmänna områden, förekommer det i princip inget umgänge mellan försvarsmakten och civila.

Vid särskild handräckning till en myndighet, såsom vid bevakning av flyktingförläggningar och förflyttning av fångar, kan det förväntas ske umgänge mellan försvarsmakten och civila. Vid särskild handräckning kvarstår dock för polisen exklusiv rätt att använda maktmedel och försvarsmakten får inte till sitt förfogande sådana befogenheter som hör till polisen. Beroende på förhållandena kan försvarsmakten få rätt att använda maktmedel i ett polisuppdrag endast på uttrycklig order av polisen i ett enskilt fall.

Norge

I Norge föreskrivs om militärpolisens befogenheter i Lov om politimyndighet i det militære forsvær og i en förordning som utfärdats med stöd av den Forskrift om utlovelse av politimyndighet i det militære forsvær.

Enligt lagen har en militärpolis och en militärväktare polisens befogenheter när de verkar på försvarsmaktens område eller i dess omedelbara närhet. Med militärväktare avses också civila personer som är i försvarsmaktens tjänst. Enligt förordningen omfattar militärområdet de områden som är i försvarsmaktens besittning eller som har förklarats som militära områden. Med militärområde jämföras också militärfartyg och militärfordon samt civila fartyg och fordon som används för försvarsmaktens militära transporter och som är i försvarsmaktens besittning. Även läger, stationeringsorter, kommandoplatser och andra motsvarande områden anses vara militärområden.

Omedelbar närhet till ett militärområde omfattar de vägar och områden som är huvudsakliga leder in till militärområdet och från vilka det är möjligt att skada eller störa freden, ordningen och säkerheten på militärområdet.

Utanför militärområdet och dess omedelbara närhet har militärpolisens behörighet begränsats till att gälla trafikdirigering. Rätten till trafikdirigering gäller endast situationer där det föreligger ett behov som berättigas av militära skäl. I undantagsförhållanden har en militärväktare, som under krigstid eller beredskapstillstånd vaktar ett objekt utanför ett militärt objekt, befogenheter som gäller militärområdet. Motsvarande befogenheter föreligger också i fredstid, då vissa objekt vaktas på begäran av polisen.

RP 187/2016 rd

Enligt försvarsmaktens tjänstgöringsreglemente kan försvarsministeriet godkänna att ett civilt område tillfälligt används som ett militärt område. Detta tillämpas i samband med utländska militäravdelningars besök, när de inkvarteras i civila byggnader såsom campingområden och hotell.

1.5 Bedömning av nuläget

Personskydd

Försvarsmaktens uppgifter räknas upp i 2 § i lagen om försvarsmakten. Enligt 2 mom. i denna paragraf föreskrivs särskilt om försvarsmaktens övriga uppgifter. I 2 kapitlet i lagen om försvarsmakten har den behörighet som behövs för skötseln av i 2 § nämnda uppgifter samlats antingen i egna bestämmelser eller som hänvisningar till befintliga lagar.

Något personskyddsuppdrag togs inte in som en uttrycklig uppgift för försvarsmakten när lagen om försvarsmakten stiftades. I och för sig står det enligt 2 § 1 mom. 2 a punkten i lagen att försvarsmakten har till uppgift att stödja andra myndigheter under de förutsättningar om vilka föreskrivs i lagen. Enligt denna paragraf är det försvarsmaktens uppgift att stödja andra myndigheter till vilket hör handräckning för att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten, för att förhindra och avbryta terroristbrott samt för att annars trygga samhället.

Ett uppdrag för försvarsmakten att skydda personer, i synnerhet till den del som uppdraget ska genomföras med särskilda befogenheter utanför de områden som är i försvarsmaktens besittning, ingår inte och kan inte heller härledas ur de uppgifter som avses i 2 § i lagen om försvarsmakten. Inga särskilda bestämmelser om detta finns heller i någon annan lag.

Av detta skäl har försvarsmakten i det rådande rättstillståndet inga särskilda befogenheter som kan användas vid personskyddande verksamhet utanför militärområden eller militärobjekt.

På de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning har försvarsmakten redan med sina befintliga befogenheter möjlighet att garantera säkerheten för de personer som ska skyddas, även om försvarsmakten inte har någon särskilt föreskriven personskyddsuppgift. Det kan inte anses vara några problem förknippade med den reglering av befogenheterna i försvarsmaktens verksamhet på de områden som är i försvarsmaktens besittning. På de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning finns grunderna för användning av maktmedel i 18–23 a § i lagen om försvarsmakten. Rätt att använda maktmedel har de tjänstemän som utför ett vakt- och jouruppdrag och om deras utbildning föreskrivs i försvarsministeriets förordning om vistelse- och besökstillstånd, förbudsskyltar, utbildning för en tjänsteman i vakt- eller jourtjänst samt om yrkesmilitärers grundläggande kunskaper och kondition

Försvarsmaktens tillfälliga rätt att använda andra fastigheter än sådana som stadigvarande används av den, vilken avses i 14 § lagen om försvarsmakten, är avsedd uttryckligen för försvarsmaktens övningsverksamhet. Dessutom har försvarsmakten enligt paragrafens 2 mom. i sådana fall inte rätt att använda bl.a. boningshus på fastigheten. Försvarsmakten kan inte använda sin rätt att tillfälligt använda en fastighet i samband med säkerhetsuppdrag.

Om militära orsaker eller skyddandet av utomstående mot faror nödvändigtvis kräver det, får försvarsmakten enligt 15 § i lagen förbjuda obehöriga att röra sig på ett område eller en plats som försvarsmakten förfogar över eller begränsa denna rätt. I 23 § i lagen om försvarsmakten föreskrivs om en militärpersons och en militär förmans användning av maktmedel. Enligt 1 mom. har en militärperson som avses i bestämmelsen rätt att använda de befogenheter som avses i momentet när någon trots vaktpostens befallning att stanna närmar sig ett bevakat objekt eller område till vilket tillträde är förbjudet. I detaljmotiveringen i regeringspropositionen konstateras att befogenheterna i 23 § i lagen om försvarsmakten ska gälla också på områden

RP 187/2016 rd

som tillfälligt används av försvarsmakten. Exakt vilket område befogenheten ska gälla framgår dock inte av formuleringen i bestämmelsen.

I dagens läge sammanhänger inga problem med försvarsmaktens verksamhet på områden som tillfälligt används av försvarsmakten.

Enligt 2 § 2 mom. i lagen om försvarsmakten föreskrivs särskilt om försvarsmaktens andra uppgifter än de som räknas upp i paragrafen. För närvarande grundar sig säkerhetsuppgifter som utförs utanför de områden som är i försvarsmaktens besittning på handräckning som polisen begär. Upprätthållande av allmän ordning och säkerhet samt förebyggande av brott hör till polisens uppgifter.

Lagstiftningsgrunden för de uppgifter som anknyter till skyddande av person baserar sig i det rådande rättsläget på regelverket i 1 § 1 mom. 4 punkten och 2 mom. i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen. Enligt den paragrafen ska försvarsmakten ge polisen handräckning för tillfälligt skyddande av personer och egendom samt för förebyggande av brott mot personer som åtnjuter internationellt specialskydd har polisen rätt att få även annan handräckning.

Det rådande rättsläget gällande uppgiften att skydda personer nämns i regeringens proposition med förslag till lag om militär disciplin och brottsbekämpning inom försvarsmakten (RP 30/2013 rd), enligt vilken lagstiftningsgrunden för de uppgifter som anknyter till försvarsmaktens skyddande av person finns i lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen och i propositionen föreslås inga ändringar i fråga om detta.

I lagen om försvarsmaktens handräckning till polisen förutsätts alltid att polisen begär handräckning av försvarsmakten. Detta innebär att försvarsmakten inte har möjlighet att delta i ett säkerhetsuppdrag utanför de områden som är i försvarsmaktens besittning, om inte polisen har begärt handräckning. Det kan anses att regelverket om handräckning och den praxis som sammanhänger med detta i någon mån är opraktiska.

Den befogenhet som sammanhänger med ett säkerhetsuppdrag utanför de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning kan dock inte baseras på handräckningsregelverket redan till följd av kraven i grundlagen, eftersom om myndigheternas behörighet uttryckligen ska föreskrivas genom lag; enligt 119 § 2 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för statsförvaltningens organ regleras genom lag, om deras uppgifter omfattar utövning av offentlig makt.

Försvarsmakten och polisen samarbetar intensivt när det är fråga om utbyte av information i anknytning till hotbedömningar i fråga om skyddande av personer eller transporter. Detta innebär dock inte att den bedömning polisen gör motsvarar försvarsmaktens behov av säkerhetsuppdrag. På de olika bedömningarna inverkar det att polisens hotbedömning baserar sig på en bedömning av vad som hotar allmän ordning och säkerhet och i denna kan inte beaktas de särdrag som anknyter till försvarsmaktens anställda, gäster, områden, egendom eller information som behöver särskilt skydd. Sådana särdrag kan t.ex. vara den skyddsnivå som en hög gäst hos försvarsmakten förutsätter. Dessutom kan behovet av skydd för försvarsmaktens gäst påverkas t.ex. av det att gästens egen organisation inte särskilt behöver sätta sig in i särdragen i säkerheten i varje besöksland i situationer där de kan lita på att värdlandet kan garantera ett tillräckligt högt skydd under besöket.

Det är inte helt klart om 23 § i lagen om försvarsmakten (militärpersoners och militär förmans användning av maktmedel) lämpar sig för försvarsmaktens säkerhetsuppdrag och om den kan tillämpas på området. Enligt paragrafen har en i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att bryta ner motstånd och som kan anses försvarliga med beaktande av truppens eller det bevakade objek-

RP 187/2016 rd

tets eller områdets säkerhet, tjänsteuppdragets eller tjänstgöringens art och hur farligt motståndet är.

Denna paragraf ger en krigsman som avses i 45 kap. 27 § i strafflagen behörighet åtminstone på de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning.

Enligt motiveringarna till paragrafen i regeringens proposition (RP 264/2006 rd, sid 40) kan de befogenheter som föreskrivs i paragrafen utövas med avseende på sakinnehållet, utan att de behöver begränsas beroende på var objektet, exempelvis egendomen eller personerna, befinner sig. Befogenheterna är anknutna till den verksamhet som förutsätts under en beredskapssituation och som eventuellt också kan kräva användning av militära maktmedel. Med detta torde lagstiftaren ha avsett verksamhet som en beredskapssituation förutsätter. I enlighet med kraven i grundlagen ska om dylik behörighet dock uttryckligen föreskrivas genom lag.

Enligt 17 § 1 mom. 2 punkten i skjutvapenlagen gäller skjutvapenlagen inte innehav av skjutvapen, om motivet är personer i statens tjänst som ska sköta sina uppgifter. Eftersom de personer som innehar en tjänst hos försvarsmakten och utför säkerhetsuppdrag inte kan anses utföra säkerhetsuppdrag eller vakt- eller jouruppgifter utanför de områden som är i försvarsmaktens besittning, kan det anses att de tjänstemän vid försvarsmakten som utför uppdragen inte till denna del står utanför tillämpningsområdet för skjutvapenlagen.

Det utgör i sig inte ett problem att en tjänsteman, vars uppdrag är att skydda en person, bär med sig maktmedelsredskap. Ett problem utgör det att det för närvarande inte finns något föreskrivet om en uppdrag som förutsätter att man bär maktmedelsredskap eller skjutvapen utanför de områden som är i försvarsmaktens besittning. Problematiska med tanke på gällande lagstiftning blir följaktligen övriga befogenheter som sammanhänger med skyddandet av en person. Utan någon uttrycklig behörighet tillämpas den allmänna rätten att gripa i 2 kap. 2 § i tvångsmedelslagen (806/2011) samt de bestämmelser som gäller nödvärn i 4 kap. 4 § i strafflagen.

Rättsskyddet för de tjänstemän som utför uppdraget att skydda en person kan inte anses korrekt i dessa situationer. Nuläget kan inte anses tillfredsställande vad gäller försvarsmaktens uppgifter att skydda personer.

Skyddande av immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar

Även om också transporter av försvarsmaktens tillgångar som kräver särskilt skydd sker på ett område där polisen sörjer för allmän ordning och säkerhet, kan skyddsuppdraget i fråga om dylika transporter anses basera sig på 2 § 1 mom. 1 punkten i lagen om försvarsmakten. Genom de transporter som ska skyddas strävar man efter att bereda sig på situationer där man blir tvungen att försvara Finland militärt.

Behovet att skydda försvarsmaktens särskilda materieltransporter grundar sig på den betydelse den materiel som ska transporteras har för landets försvar och för den operativa användbarheten, på materielens finansiella värde eller på att det är svårt att få tillgång till den, på dess lämplighet för kriminellt bruk, på den bild som materielen ger av försvarsmakten i offentligheten och på rykteshanteringen samt på att den materiel som ska transporteras är farlig. Också för att säkerheten för utomstående ska kunna garanteras är det viktigt att försvarsmaktens materieltransporter får särskilt skydd.

Det särskilda behovet att skydda transporter kan också grunda sig på kommersiella kontrakt, i vilkas villkor man till och med mycket detaljerat kan definiera t.ex. kraven på skydd för materiel som är föremål för ett köp och de metoder samt de praktiska arrangemang som ska användas vid skyddandet. Kontrakten samt att villkoren i dem följs övervakas genom kontroller från

RP 187/2016 rd

leverantörens sida. Syftet med kontraktsvillkoren är att garantera säkerheten för utomstående såväl inom den stat som är en part i köpet som också internationellt.

Försvarsmakten har dock inte någon särskild i lag föreskriven behörighet att skydda sina transporter utanför de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning. Även om en uppgift gällande skyddande av transporter av särskild egendom kunde anses ingå i försvarsmaktens lagstadgade uppgifter, skulle försvarsmaktens tjänstemans användning av maktmedel bedömas genom bestämmelserna om allmän rätt att gripa i 2 kap. 2 § i tvångsmedslagen och om nödvärn i 4 kap. 4 § i strafflagen till den del som gäller utanför de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning.

Nuläget kan inte anses tillfredsställande i fråga om skyddandet av immuniteten hos transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar. Framför allt kan rättsskyddet för de tjänstemän som utför säkerhetsuppdrag inte anses korrekt i dessa situationer.

Objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar

De bestämmelser som nämns i punkt 1.5 om nuläget ger försvarsförvaltningen en undantagsbehörighet att internt inom förvaltningsområdet utföra de myndighetsgranskningar som lagen kräver, om objekten ska hemlighållas med tanke på försvaret. Omnämmandet om objekt som ska hemlighållas med tanke på rikets säkerhet i 3 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor anses innebära samma sak som objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar.

Dessa paragrafer säger dock ingenting närmare och ger inte heller ett bemyndigande att utfärda förordning att närmare föreskriva om vilka de objekt är som ska hemlighållas med tanke på landets försvar eller hur de fastställs. Även om det i detaljmotiveringen till 3 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor konstateras att om de objekt som ska hemlighållas med tanke på rikets säkerhet föreskrivs närmare genom förordning av försvarsministeriet, har inget uttryckligen föreskrivits om försvarsministeriets bemyndigande att utfärda förordning.

Det har inte varit klart hur det ska fastställas vilka objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar. I nuläget sker fastställandet genom försvarsmaktens interna föreskrifter, vilket för sin del försvårar verksamheten för de myndigheter som utför allmän övervakning och för de tjänstemän som utför försvarsmaktens övervakning och orsakar oklarheter. Objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar kan inte heller anses vara en exakt benämning på objekten eller skyddandet av dem.

2 Målsättning och föreslagna ändringar

2.1 Målsättning

Målsättningen med propositionen är att förbättra försvarsmaktens möjlighet att utanför försvarsmaktens områden sörja för säkerheten för anställda vid försvarsmakten, för personer som hör till militärledningen i en främmande stat eller som är representanter för en internationell organisation, vilka är gäster hos försvarsmakten och behöver särskilt skydd samt att skydda transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar på ett tillräckligt sätt så att övriga myndigheter inte orsakas onödig belastning av säkerhetsuppdragen.

2.2 Alternativ

Utvecklande av nuläget

RP 187/2016 rd

De säkerhetsuppdrag som i nuläget utförs utanför de områden som stadigvarande används av försvarsmakten ska kvarstå i polisens behörighet och försvarsmakten ska således inte ha någon självständig behörighet i fråga om säkerhetsuppdragen. De tjänstemän som utför försvarsmaktens säkerhetsuppdrag ska i alla situationer utanför de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning agera enligt nödvärnsprincipen, och utgående från detta ska de maktmedel som eventuellt har använts i varje situation bedömas i efterskott.

Om nuläget kvarstår, löser det emellertid inte de problem som sammanhänger med den områdesvisa omfattningen av försvarsmaktens tjänstemäns behörighet, utan försvarsmakten har fortfarande olika behörighet att realisera målet för ett säkerhetsuppdrag på försvarsmaktens områden och utanför dem. Vidare kan försvarsmakten fortfarande inte anses ha en klar uppgift med anknytning till säkerhetsuppdrag, framför allt de som gäller skydd av person.

Utän nya befogenheter kan de tjänstemän som utför säkerhetsuppdrag inte ingripa i en hotande situation innan den har nått ett sådant läge att egentligt nödvärn förutsätts, varvid gärningen redan har börjat eller är direkt hotande. Den som hotar kan komma att nå sitt mål delvis eller till och med helt och hållet, om den tjänsteman som utför ett säkerhetsuppdrag inte i tillräckligt god tid kan påverka situationen.

Säkerhetsuppdrag ska det också vara möjligt att utföra utgående från handräckning som polisen begär. Utförandet av säkerhetsuppdrag utgående från handräckning binder emellertid två myndigheters resurser i så hög grad att det inte kan anses ändamålsenligt. Eftersom försvarsmakten i dylika situationer behöver polisens resurser, kunde detta mera anses som handräckning som försvarsmakten begär av polisen, vilket för närvarande måste anses strida mot syftet med lagstiftningen.

För att nuläget ska kunna utvecklas, måste polisen bättre än i dagens läge kunna erbjuda försvarsmakten de resurser som säkerhetsuppdragen förutsätter. Framför allt i fråga om transport av försvarsmaktens materiel, som kräver särskilt skydd, har polisen inga möjligheter att ge försvarsmakten den handräckning som behövs till följd av det stora antalet uppdrag.

Användning av privata säkerhetstjänster

Av beskrivningen av nuläget framgår att lagen om privata säkerhetstjänster ger privata säkerhetstjänster möjligheten att ta emot uppdrag som gäller skydd av en persons integritet eller bevakning av egendom.

I praktiken är det inte helt problemfritt att använda privata säkerhetstjänster. Framför allt ekonomiska faktorer och faktorer som sammanhänger med kontrakt kan i praktiken utgöra ett hinder för användningen av privata säkerhetstjänster.

De privata säkerhetstjänsterna är privata aktörer, som är verksamma enligt företagsekonomiska principer. Detta har bl.a. lett till att utbudet på alla de handlingsalternativ som krävs i försvarsmaktens personskyddsuppdrag, såsom väpnat skyddande av person, inte har hållits på en tillräckligt hög nivå i alla företag som erbjuder privata säkerhetstjänster. Till följd av detta kan priset på de tjänster som anknyter till väpnat skyddande av person vara synnerligen högt, vilket gör att det inte är ekonomiskt förnuftigt och ändamålsenligt att skaffa dessa tjänster för försvarsmaktens syften.

Eftersom de privata säkerhetstjänsternas verksamhet i förhållande till försvarsmakten skulle grunda sig på kontrakt, kunde verksamheten framför allt i sådana situationer som kontraktet inte omfattar bli svår. I säkerhetsuppdrag kan situationerna och planerna förändras snabbt, vilket gör att en kontraktsbaserad tjänst som utgår från ekonomiska principer inte nödvändigtvis kan erbjuda tillräckliga verksamhetsbetingelser i en förändrad situation. Vidare kommer man ofta på förhand överens med tjänstetillhandahållaren om eventuella tilläggsarbeten, något som

RP 187/2016 rd

de arbeten som ska utföras i den situation som har förändrats efter att kontraktet ingicks kan utgöra. Också detta kan höja kostnaderna för användningen av en privat säkerhetstjänst.

Vidare har försvarsmakten ingen rätt att bestämma om arbetsledningen gällande väktarna i en privat säkerhetstjänst, vilka står i tjänst hos det företag som erbjuder privata säkerhetstjänster.

De besök vid försvarsmakten där skydd behövs kan vara politiskt sensitiva. I samband med besöken behandlas i typiska fall teman och material som ska hemlighållas. Även om det i lagen om privata säkerhetstjänster har föreskrivits om sekretessplikt, och om sekretess i praktiken kan överenskommas med det tjänstetillhandahållande företagen på ett täckande sätt, kan försvarsmakten inte på samma sätt som i fråga om sina egna tjänstemän vara fullständigt säker på att de anställda hos den utomstående aktören är bestående, kunniga och pålitliga. Dessutom kan det i praktiken vara mycket utmanande att övervaka sekretessplikten.

Utvecklandet av lagstiftningen om försvarsmakten

I försvarsmaktens säkerhetsuppdrag ska ingå ett personskyddsuppdrag, vilket omfattar att sörja för säkerheten för personer som hör till militärledningen i en främmande stat eller representerar en internationell organisation och är gäster hos försvarsmakten eller anställda vid försvarsmakten som behöver särskilt skydd samt att skydda immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar.

Ett personskyddsuppdrag, som utförs av försvarsmakten, baserar sig alltid på en finsk bedömning av vilka hot som riktas mot den person som ska skyddas. Även om försvarsmakten idkar nära samarbete med polisen när en hotbedömning görs, kan försvarsmakten i sin hotbedömning i fråga om försvarsmaktens gäster komma till ett annat slutresultat än polisen i fråga om behovet av skydd. Det att slutresultatet kan bli ett annat kan påverkas bl.a. av att polisens hotbedömning grundar sig på bedömningen av ett hot som gäller den allmänna ordningen och säkerheten och i bedömningen kan inte beaktas de särdrag som sammanhänger med försvarsmaktens gäster, områden, egendom eller information som behöver särskilt skydd. Sådana särdrag kan t.ex. vara att försvarsmaktens höga gäst förutsätter en viss säkerhetsnivå.

Vidare kan behovet av skydd påverkas av det att försvarsmaktens gästs egen organisation inte särskilt behöver sätta sig in i särdragen i säkerheten i varje värdland i de situationer då de kan lita på att värdlandet garanterar gästen skydd på en tillräckligt hög nivå. Med ett tillräckligt kontinuerligt skydd sammanhänger också att skyddet kan ges kontinuerligt på åtgärd av samma aktör oberoende av var den person som är försvarsmaktens gäst rör sig i enlighet med besöksprogrammet.

En anställd vid försvarsmakten som behöver särskilt skydd kan vara t.ex. kommandören för försvarsmakten eller vissa andra enskilda personer som är viktiga med tanke på försvaret av landet. Av en snabb förändring av säkerhetssituationen kan följa att vissa tjänstemän vid försvarsmakten måste kunna skyddas i varje enskild exceptionell situation.

För närvarande kan försvarsmakten garantera skydd på försvarsmaktens egna områden. Framför allt i personskyddsuppdrag vore det ändamålsenligt att kunna fortgå med skyddet av försvarsmaktens gäst också utanför försvarsmaktens områden för att uppdraget ska kunna utföras utan avbrott.

Det att försvarsmaktens tjänstemän skulle få sina befogenheter med anknytning till säkerhetsuppdrag utvidgade så att de också skulle gälla utanför de områden som stadigvarande är i försvarsmaktens besittning kan anses motiverat också med tanke på polisens begränsade resurser. Framför allt i fråga om skyddandet av transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar har polisen inga möjligheter att ge försvarsmakten det bistånd som behövs till följd av det stora antalet uppdrag.

2.3 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att i lagen om försvarsmakten ska föreskrivas som ett uttryckligt uppdrag för försvarsmakten att skydda anställda vid försvarsmakten, personer som hör till militärledningen i en främmande stat eller representerar en internationell organisation och är gäster hos försvarsmakten. I personskyddsuppdrag ska försvarsmaktens tjänsteman till sitt förfogande ha en befogenhet av nödvärnstyp.

Dessutom ska i lagen föreskrivas om skyddandet av transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar. I ett uppdrag som gäller att skydda transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar ska försvarsmaktens tjänsteman, när situationen är tillräckligt allvarlig, i transportens direkta närhet kunna spärra av, stänga eller utrymma en plats eller ett område i allmän användning eller förbjuda eller begränsa rätten att röra sig där samt avlägsna en person från platsen.

De föreslagna befogenheterna förbättrar rättsskyddet för de tjänstemän vid försvarsmakten som utför säkerhetsuppdrag. Vidare förbättrar propositionen den allmänna säkerheten.

De befogenheter som föreslås ska kunna användas på en allmän plats. Vidare ska i lagen om försvarsmakten tas in nya paragrafer om beredskap på att maktmedel kommer att användas och om varning om detta samt om användning av skjutvapen. Denna reglering ska motsvara regleringen i gällande polislag och gränsbevakningslag. Detta är motiverat för att myndigheternas verksamhet och grundprinciper ska vara likadana.

Till den paragraf som gäller en militärperson, en militär förmans och en säkerhetsmans användning av maktmedel i lagen om försvarsmakten ska fogas en bestämmelse om rätten till nödvärn vid tjänsteförrättning på det sätt som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. I dylikt nödvärn ska en krigsman som avses i 45 kap. 27 § i strafflagen och en säkerhetsman agera med tjänsteansvar. När det bedöms hur försvarlig användningen av maktmedel vid nödvärn har varit, ska de krav beaktas som ska ställas på den ovan nämnda krigsmannen och säkerhetsmannen utgående från deras utbildning och erfarenhet.

Med propositionen förbättras dessutom försvarsmaktens handlingsmöjligheter när beredskapen utvecklas och höjs. I dylika situationer kan övriga myndigheters resurser vara bundna vid andra uppgifter som är av betydelse med tanke på samhällets funktion. Då måste försvarsmakten kunna skydda vissa centrala personer som hör till de anställda och förflyttningen av försvarsmateriel på ett tillräckligt sätt.

Enligt vad som föreslås ska om objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar i fortsättningen användas benämningen objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar, vilket bättre beskriver skyddandet av objekten och den verksamhet som försiggår i dem. Bestämmelser om definieringen av dessa objekt och den praxis som ska tillämpas på dem ska ingå i en förordning av försvarsministeriet, vilket klargör gränsdragningen i förhållande till de myndigheter som inspekterar objekt med stöd av allmän behörighet.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Ekonomiska konsekvenser

De extra befogenheter som i propositionen föreslås för en tjänsteman vid försvarsministeriet som har fått specialutbildning orsakar ett behov att tilläggsutbilda cirka 50 personer. För denna personal måste utbildningskurser ordnas till följd av att lagen ändras. Utbildningen ger upphov till engångskostnader på cirka 100 000 euro, vilka huvudsakligen gäller kostnader för tjänsteresor för dem som deltar i utbildningen. Vidare måste utbildningen kompletteras med tilläggsutbildning på arbetsplatsen, vilket inte orsakar några betydande extra kostnader.

RP 187/2016 rd

Propositionen kan realiseras inom ramen för de nuvarande anslagen på försvarsministeriets förvaltningsområde.

3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Med propositionen ska inte ansvarsfördelningen mellan myndigheterna ändras. De av försvarsmaktens tjänstemän som har fått specialutbildning ska vara verksamma med de föreslagna begränsade tilläggsbefogenheterna på ett område som är i allmän användning, dvs. ett område där polisen på basis av polislagen svarar för den allmänna säkerheten och ordningen.

Av försvarsmaktens säkerhetsuppdrag får inte uppstå en sådan bild att försvarsmakten svarar för att den allmänna säkerheten och ordningen upprätthålls, det ankommer uteslutande på polisen. I den föreslagna lagen ska det föreskrivas om en skyldighet för försvarsmakten att hålla polisen medveten om försvarsmaktens säkerhetsuppdrag, som utförs på en allmän plats. Detta gör det möjligt för polisen att vid behov ta över ansvaret för ett säkerhetsuppdrag när situationen kräver det. Dessutom ska säkerhetsuppdragen kunna utföras under polisens allmänna ledning. Den verksamhetsmodell som föreslås ska inte kunna anses öka polisens administrativa börda.

3.3 Samhälleliga konsekvenser

Propositionen ger, om den antas, befogenheter utanför försvarsmaktens områden för de tjänstemän vid försvarsmakten som har fått specialutbildning. På de allmänna områdena kan också utomstående personer i en del situationer bli föremål för tilläggsbefogenheterna.

Den föreslagna lagändringen förbättrar försvarsmaktens förmåga att på en allmän plats skydda anställda vid försvarsmakten, personer som hör till militärledningen i en främmande och personer som representerar en internationell organisation, vilka är gäster hos försvarsmakten samt att skydda immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. För sin del förbygger propositionen realiserandet av brott som riktas mot försvarsmakten och försvarsmaktens tillgångar. Propositionen orsakar ett behov att utbilda Försvarsmaktens säkerhetsmän på nytt i fråga om ändringen av lagen.

4 Beredningen av propositionen

4.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

Försvarsministeriet tillsatte den 6 mars 2015 en arbetsgrupp för att reda ut behovet att utveckla försvarsmaktens befogenheter gällande myndigheternas säkerhetsuppdrag så att de också gäller utanför försvarsmaktens områden och att bereda de förslag till ändring av lagstiftningen som behövs. Arbetsgruppen hade en mandatperiod från den 9 mars till den 30 september 2015. Inrikesministeriet lämnade in en avvikande mening om utredningen.

På detta stadium understödde inrikesministeriet en regleringsmodell, där försvarsmaktens tjänstemäns befogenheter skulle begränsa sig till användning av maktmedel av nödvärnstyp. Vidare anser inrikesministeriet det inte motiverat att försvarsmaktens säkerhetsuppdrag kunde gälla hela försvarsförvaltningens tjänstemän, utan uppdragen bör begränsas till försvarsmaktens tjänstemän.

Utkastet till regeringsproposition sändes på remiss till republikens presidents kansli, statsrådets kansli, inrikesministeriet, justitieministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, justitiekanslersämbetet, riksdagens justitieombudsman, huvudstaben, staben för gränsbevakningsväsendet, polisstyrelsen, försvarsministeriets försvarspolitiska avdelning, försvarsministeriets förvaltningspolitiska avdelning, löntagarorganisationen Pardia, De offentliga och välfärdssektorernas förbund och JUKO ry.

RP 187/2016 rd

Utlåtanden erhöles inte från republikens presidents kansli, statsrådets kansli, arbets- och näringsministeriet och justitiekanslersämbetet.

4.2 Remissyttranden och hur de har beaktats

I så gott som alla remissyttranden som erhöles ansågs projektet i sig bra och i dem togs preciserande ändringsförslag upp. Dessa har beaktats vid den fortsatta beredningen av propositionen.

Riksdagens biträdande justitieombudsman föreslog i sitt remissyttrande att utkastet till regeringsproposition skulle preciseras, eftersom den föreslagna lagen har betydelse med tanke på flera grundläggande fri- och rättigheter. Till dessa delar måste grundlagsenligheten bedömas med större omsorg i propositionen.

Riksdagens biträdande justitieombudsman påpekade att en tjänsteman som använder de särskilda befogenheterna måste kunna identifieras för att det ska gå att konstatera att han eller hon har rätt att använda sådana befogenheter som ingriper i en persons grundläggande fri- och rättigheter.

Riksdagens biträdande justitieombudsman uppmärksammade i sitt utlåtande försvarsmaktens och polisens samarbete och betonade att polisen har tillräcklig erfarenhet och tillräckligt kunskande för att agera på allmän plats i fråga om de befogenheter som föreslås och det samma gäller användning av skjutvapen. Vidare föreslogs det i utlåtandet att preciseringar skulle göras i de anförda förslagen till ändringar av bestämmelserna.

De anmärkningar som riksdagens biträdande justitieombudsman har framfört har beaktats i den fortsatta lagberedningen.

Inrikesministeriet ansåg att utgångspunkterna för propositionen i sig kan understödås och betonade att det måste föreskrivas uttryckligen om de befogenheter som gäller ingripande i grundläggande fri- och rättigheter när man agerar på allmän plats. Till övriga delar föreslog inrikesministeriet preciseringar, såsom att ett säkerhetsuppdrag inte ska behöva avslutas, om den person som ska skyddas t.ex. förflyttar sig till ett område som inte kan anses vara en allmän plats.

Inrikesministeriet har redan i en avvikande mening, som lämnades till utredningen från den arbetsgrupp som bedömde försvarsmaktens säkerhetsuppdrag, uttryckt att ministeriet inte kan understöda de befogenheter som föreslås i 22 b §, och ministeriet hänvisar till denna del fortfarande till sin avvikande mening.

De faktorer som inrikesministeriet tog upp i sitt utlåtande har beaktats i övrigt, men inte de som gäller 22 b §.

Inom försvarsförvaltningen ansågs propositionen värd att understöda och att den förbättrar rättsskyddet för vissa tjänstemän vid försvarsmakten. I remissyttrandena fördes fram att det borde finnas mera exakta bestämmelser om säkerhetsmännens maktmedels- och skyddsredskap, och dessutom uppmärksammades rätten att gripa en person i ett personskyddsuppdrag. Försvarsministeriets förvaltningspolitiska avdelning yttrade att propositionen vad gäller personskyddsuppdragen inte helt motsvarar det som föreslagits i utredningen från den arbetsgrupp som redde ut försvarsmaktens säkerhetsuppdrag.

Löntagarorganisationen Pardia motsatte sig helt de föreslagna ändringarna. Enligt organisationen kunde säkerhetsuppdragen skötas genom att polisen fick mera resurser för att svara för den allmänna ordningen och säkerheten. Enligt Pardia utför försvarsmakten redan nu utan problem säkerhetsuppdrag tillsammans med polisen i form av handräckning. Vidare skulle de

RP 187/2016 rd

föreslagna befogenheterna fördunkla medborgarnas uppfattning om vilka situationer och aktörer som har rätt att begränsa de grundlagsenliga fri- och rättigheterna. Förtroendet för polisen eller försvarsmakten förbättras inte genom de föreslagna ändringarna.

Justitieministeriet ställde sig tvivlande i sitt utlåtande och betonade att försvarsmaktens eventuella användning av maktmedel mot egna medborgare är problematisk med tanke på syftet med försvarsmakten. Justitieministeriet ansåg i sitt utlåtande att det finns orsak att utveckla handräckningssystemet så att säkerhetsuppdragen kunde skötas genom det.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Lagen om försvarsmakten

15 §. *Förbud och begränsningar beträffande rätten att röra sig.* Till paragrafen ska enligt vad som föreslås fogas ett nytt 8 mom., där det ska föreskrivas om objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar. Om objekten och de förfaranden som ska tillämpas på dem ska föreskrivas genom förordning av försvarsministeriet.

De objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar är belägna på försvarsmaktens områden, till vilka tillträde begränsas redan med stöd av 15 § i lagen om försvarsmakten. Objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar kan dock med stöd av speciallagstiftning omfattas av en annan myndighets inspektionsbehörighet. I dessa lagar har det föreskrivits om undantag från de allmänna bestämmelserna för försvarsmakten. Det kan inte anses ändamålsenligt att objekten definieras med försvarsmaktens interna föreskrift. Dessutom ska om de förfaranden som ska tillämpas på objekten föreskrivas genom förordning av försvarsministeriet för att myndighetsinspektionerna ska göras klarare.

Objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar ska framför allt vara de för försvaret centrala, riksomfattande spanings-, övervaknings-, lednings-, signal-, el-, datatrafik-, vapen- och underhållssystemen samt deras komponenter, strukturer och utrymmen, vilka om de röjs eller förstörs skulle orsaka betydande skada för försvaret eller försvarsförvaltningen. Av säkerhetsskäl är det nödvändigt att begränsa tillträde till dem och den information som myndigheterna ska ges om dem.

Bestämmelser om uttryckliga undantag från de allmänna myndighetsinspektionerna ska fortsättningsvis ingå i de allmänna lagar som gäller objekt som ska skyddas särskilt.

18 a §. *Försvarsmaktens säkerhetsuppdrag.* Till lagen ska fogas en ny paragraf om försvarsmaktens säkerhetsuppdrag. Säkerhetsuppdragen ska inte vara sådana uppgifter som anknyter till upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

Enligt 1 mom. ska säkerhetsuppdrag kunna utföras av en tjänsteman vid försvarsmakten som har fått specialutbildning. På en tjänsteman som har fått utbildning ska benämningen säkerhetsman användas. En säkerhetsman ska kunna skydda anställda vid försvarsmakten, personer som hör till militärledningen i en främmande stat eller som representerar en internationell organisation, vilka är gäster hos försvarsmakten och behöver särskilt skydd. På uppdraget ska användas benämningen personskydd.

Hänvisningen till en person som behöver särskilt skydd ska innebära att vid försvarsmakten har gjorts en hotbedömning över de hot som riktas mot en gäst eller en tjänsteman vid försvarsmakten. Utgående från hotbedömningen ska det också i samarbete med polisen beslutas om de säkerhetsåtgärder som ska användas.

Föremål för personskydd ska kunna vara en person som hör till militärledningen i en främmande stat eller representerar en internationell organisation och är gäst hos försvarsmakten. Försvarsmakten bedriver nära internationellt samarbete med flera olika staters väpnade styrkor och internationella organisationer. En förutsättning för besök av representanter för de väpnade styrkorna i olika stater och av representanter för internationella organisationer är ofta att man kan garantera en viss säkerhetsnivå, så att gästens organisation inte behöver göra särskilda egna utredningar i den stat som är föremål för besöket. Också om det inte kan anses att det i Finland föreligger något omedelbart hot för den gästande personen, kan en förutsättning för

RP 187/2016 rd

besöket trots detta vara att man garanterar tillräckliga säkerhetsarrangemang, såsom att ställa en säkerhetsman till förfogande.

Försvarsmaktens tjänstemän, såsom kommandören och andra tjänstemän vid försvarsmakten som har specialkunskaper med tanke på landets försvar, ska kunna skyddas i situationer som kräver detta. I ett snabbt föränderligt säkerhetsläge, har försvarsmakten möjlighet att snabbt ge det skydd som behövs och behöver inte använda andra myndigheters resurser i ett dylikt läge. Ett sådant läge kan det bli fråga om framför allt när beredskapen utvecklas och höjs, varvid man kan utgå ifrån att de som hör till försvarsmaktens högsta militärledning och vissa specialsakkunniga vid försvarsmakten är utsatta för särskild fara. I dessa lägen kan övriga myndigheters resurser också vara bundna till uppgifter inom deras förvaltningsområden, varvid det skydd som behövs, inte nödvändigtvis kan fås av t.ex. polisen.

Om de befogenheter som sammanhänger med skyddandet av person ska föreskrivas nedan.

Dessutom ska en säkerhetsman kunna skydda immuniteten i transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar. Med särskilda tillgångar ska avses försvarsmaktens tillgångar som om de används av någon annan än försvarsmakten kan äventyra den allmänna säkerheten, statens säkerhet eller försvarets handlingsförmåga. Tillgångarna ska också omfatta dokument samt information som är kritiska med tanke på landets försvar.

I 2 mom. ska det föreskrivas om avgränsning av området för försvarsmaktens säkerhetsuppdrag. På en allmän plats ankommer upprätthållandet av allmän säkerhet och ordning i första hand på polisen. En säkerhetsman ska kunna utföra säkerhetsuppdrag på en allmän plats, om inte polisen har tagit sig an uppdraget. Ifall de hot som riktar sig mot en person som är försvarsmaktens gäst och behöver särskilt skydd är av en sådan art att polisen har tagit sig an uppdraget, ska försvarsmakten inte kunna utföra uppdraget. Genom denna avgränsning eftersträvas ett klagörande av att det vid ett säkerhetsuppdrag inte är fråga om verksamhet som sammanhänger med upprätthållandet av allmän säkerhet och ordning.

Med allmän plats ska avses de platser som anges i 2 § 1 mom. 1 punkten i ordningslagen (612/2003). Platser enligt definitionen är bl.a. vägar, gator, gångbanor, torg och idrottsplaner. Med allmän plats avses sådana platser som är avsedda för allmän användning eller som de facto allmänt används permanent eller tillfälligt, oberoende av vem som äger platserna.

Utanför allmänna platser står de platser som skyddas av hemfrid. Hemfridsskyddade platser är enligt 24 kap. 11 § i strafflagen (lag 531/2000, RP 184/1999 rd), som gäller kränkning av integritet och frid samt ärekränkning, bostäder, fritidsbostäder och övriga utrymmen som är avsedda för boende, såsom hotellrum, tält, husvagnar och fartyg som kan bebos, trappuppgångar i bostadshus samt gårdar som utgör de boendes privata område och de byggnader som är fast förbundna med sådana gårdar. Platser som är jämförbara med hotellrum är rum som också andra inkvarteringsrörelser håller för inkvartering av gäster.

Enligt momentet ska polisen meddelas så snabbt som möjligt sedan användningen av befogenheterna har inletts. När man agerar på en allmän plats ska polisen känna till de situationer där säkerhetsmän börjar använda sina befogenheter. På så sätt ska polisen vid behov kunna bereda sig på att sköta uppdraget genast när det är möjligt och situationen kräver det.

I 3 mom. ska det föreskrivas om situationer där en säkerhetsman vid utförandet av ett säkerhetsuppdrag har blivit tvungen att använda sig av de befogenheter som avses i 2 mom. Sedan användningen av befogenheterna har inletts ska utförandet av uppdraget så snabbt som möjligt föras över på polisen eller på en annan behörig myndighet. I ett personskyddsuppdrag ska skötseln av en situation så snabbt som möjligt föras över på polisen, t.ex. då en första attack har gjorts mot en person som ska skyddas. Överföring av uppdraget på en annan behörig myndighet ska kunna komma i fråga t.ex. när det vid transport av försvarsmaktens särskilda till-

RP 187/2016 rd

gångar sker en olycka som kan orsaka skada för utomstående, och då är den behöriga myndigheten räddningsverket.

Enligt 4 mom. ska genom förordning av statsrådet meddelas närmare bestämmelser om en säkerhetsmans maktmedels- och skyddsredskap. De maktmedels- och skyddsredskap som ska användas, ska motsvara den utrustning som polisen, gränsbevakningsväsendet och Tullen använder.

Enligt 5 mom. ska genom förordning av försvarsministeriet meddelas närmare bestämmelser om en säkerhetsmans specialutbildning och behörighetskraven för den som leder ett säkerhetsuppdrag. De omständigheter om vilka ska föreskrivas genom förordning ska sakligt motsvara vad som krävs av en polisman och en gränsbevakningsman i motsvarande situation.

Genom förordning av försvarsministeriet ska meddelas närmare bestämmelser om de krav som ska ställas på den som leder ett säkerhetsuppdrag, såsom erfarenhet och särskild utbildning. Ledaren av ett säkerhetsuppdrag ska på det sätt som föreskrivs nedan besluta om användning av skjutvapen och hot med skjutvapen. Genom särskilda krav ska det säkerställas att den som fattar beslut har tillräckligt kunnande för beslutsfattandet. Med de krav som ska ställas genom förordning av försvarsministeriet ska eftersträvas att den kravnivå som ska ställas på en säkerhetsman sakligt motsvarar de krav som ställs på en polis i polislagen och på en gränsbevakningsman i gränsbevakningslagen.

Behörighetskraven för ledaren av ett säkerhetsuppdrag ska motsvara de krav som ställs på en polisman som hör till befälet. Enligt 1 § i statsrådets förordning om polisen (1080/2013) är polismän som hör till befälet bl.a. vid Polisstyrelsen polisöverdirektören, polisdirektörer, polisöverinspektörer, polisjurister, polisinspektörer, överkommissarier och kommissarier. Enligt förordningen bör en allmän ledare vid polisen vara en polisman som hör till befälet.

Vid försvarsmakten kan tillräckligt kunnande hos ledaren av ett säkerhetsuppdrag inte bindas till tjänstebestämmelser, såsom är fallet t.ex. i gränsbevakningslagen.

18 b §. Samarbete med polisen i samband med säkerhetsuppdrag. För att säkerställa att polisen får tillräckligt med information samt för att säkerställa försvarsmaktens och polisens samarbete, ska i 1 mom. föreskrivas om försvarsmaktens skyldighet att hålla polisen underrättad om de säkerhetsuppdrag som försvarsmakten utför och som försiggår på allmän plats. Underrättelsen ska göras på förhand till en polisman som hör till befälet eller till polisens fältchef. Underrättelsen till polisen ska åtminstone innehålla uppgifter om säkerhetsuppdraget, de befogenheter som eventuellt kommer att användas i uppdraget samt på vilket sätt försvarsmakten har berett sig på eventuell maktmedelsanvändning för att utföra säkerhetsuppdraget.

Detta gör det möjligt för polisen att vid behov överta ansvaret för ett säkerhetsuppdrag när en situation kräver det.

Också i samband med skyddandet av transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar, framför allt när det är fråga om långa sträckor, ska de lokala poliserna ha tillräckligt med information om en transport som sker på deras område och som eventuellt orsakar allmän fara. Genom detta säkerställs att polisen eller en annan behörig myndighet vid behov kan ge försvarsmakten stöd i de exceptionella situationer, där ett hot riktas mot försvarsmaktens särskilda tillgångar eller transporten annars äventyras.

Enligt 2 mom. ska, när sakens natur det kräver, ett säkerhetsuppdrag kunna utföras i samverkan med polisen under polisens allmänna ledning. Den som leder ett säkerhetsuppdrag och vederbörande polismyndighet ska komma överens om de frågor som anknyter till uppdraget. Bestämmelsen kompletterar 18 a § 2 mom. enligt vilket polisen kan överta ett säkerhetsuppdrag. Den situation som avses i bestämmelsen står nära handräckning med den skillnaden att

RP 187/2016 rd

initiativet till att utföra ett säkerhetsuppdrag alltid ska komma från försvarsmakten. Efter detta ska polisen överväga under vilka förutsättningar ett säkerhetsuppdrag ska kunna utföras antingen genom att polisen helt tar över uppdraget, genom att uppdraget sköts under polisens allmänna ledning eller genom att uppdraget helt överläts på försvarsmakten.

Enligt 3 mom. ska försvarsmakten tillsammans med polisen komma överens om de förfaranden som sammanhänger med användningen av skjutvapen på allmän plats, som avses i 23 c § 2 mom. Polisen har tillräcklig erfarenhet av användning av skjutvapen på allmän plats. Vidare ska den som leder ett säkerhetsuppdrag ha tillräcklig erfarenhet av och utbildning i att använda skjutvapen på allmän plats. Försvarsmakten ska tillsammans med polisen separat komma överens om mera exakta allmänna förfaranden, praxisar och principer som ska tillämpas på användningen av skjutvapen på allmän plats. Med stöd av dessa ska skjutvapen kunna användas i säkerhetsuppdrag.

18 c §. Säkerhetsmannens tjänstemärke och visande av ställning samt identifiering av en säkerhetsman. Enligt 1 mom. ska bestämmelser om tjänstemärkets tekniska egenskaper och utseende ingå i en förordning av försvarsministeriet. Kraven på tjänstemärket ska motsvara kraven på polisens och gränsbevakningsväsendets tjänstemärke.

Enligt 2 mom. ska en säkerhetsman vid behov presentera sig som säkerhetsman för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa sitt tjänstemärke, om detta kan ske utan att åtgärden äventyras. I allmänhet är det inte nödvändigt för en säkerhetsman att visa sin tjänsteställning. Skyldigheten ska framför allt anknyta till situationer där en säkerhetsman inte använder uniform. För visande av ställning som säkerhetsman räcker det att säkerhetsmannen muntligt presenterar sig som säkerhetsman. Visandet ska kunna göras också utan begäran genom att personen visar sitt tjänstemärke. På begäran ska tjänstemärket alltid visas, om det är möjligt utan att åtgärden äventyras.

Enligt 3 mom. ska försvarsmakten sörja för att den säkerhetsman som har utfört en tjänsteåtgärd vid behov kan identifieras. Utredningen av identifieringsuppgifterna om en säkerhetsman som har utfört en tjänsteåtgärd (främst namn och tjänsteställning) sammanhänger särskilt med möjligheterna att reda ut tjänsteåtgärdernas lagenlighet. Möjligheten att identifiera en säkerhetsman kan framför allt främjas genom noggrann registrering av tjänsteuppdrag.

22 a §. Befogenheter vid ett personskyddsuppdrag. Enligt 1 mom. ska en säkerhetsman i ett personskyddsuppdrag till sitt förfogande ha de befogenheter som avses i paragrafen, om inte en polisman som hör till befålet eller polisens fältchef begränsar dem. Momentet kompletterar det samarbete som fortfarande ska göras med polisen i samband med säkerhetsuppdrag.

Bestämmelsen i momentet är motiverad, eftersom personskyddsuppdrag ofta utförs på en allmän plats, där många utomstående personer kan röra sig i omedelbar närhet till det personskyddsuppdrag som utförs. Till följd av sina uppgifter har polisen nödvändig erfarenhet av att agera på en allmän plats, och därför har polisen också det kunnande som behövs när det gäller att bedöma hur nödvändigt det är att använda befogenheterna i olika situationer.

I 2 mom. ska det föreskrivas om befogenheterna för en säkerhetsman vid försvarsmakten som utför personskyddsuppdrag. Säkerhetsmannen ska agera under tjänsteansvar vid utförandet av uppdraget. Med stöd av sin befogenhet ska säkerhetsmannen kunna försvara sig mot sådana attacker, som riktas mot livet, den fysiska integriteten, friheten, förmögenheten eller hemfriden hos den person som ska skyddas. Befogenheten ska få användas i de fall som avses ovan för att försvara rättsobjekt hos den person som ska skyddas.

Vid bedömningen av användningen av befogenheten ska det beaktas att säkerhetsmannen till följd av sin utbildning har bättre förutsättningar än andra att bedöma ett konkret hot och de maktmedel som eventuellt ska användas i en situation.

RP 187/2016 rd

Det är tillåtet att använda befogenheten för att avvärja en redan påbörjad eller omedelbart förestående orättmätig attack. Försvar som inleds för tidigt eller genomförs efter att attacken redan har avslutats ska inte längre anses som användning av befogenheten.

Säkerhetsmannen ska kunna ta till endast sådana åtgärder som är behövliga för utförande av uppdraget, vilka kan anses försvarbara vid bedömning av helheten, när det beaktas hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är samt situationen i övrigt. För att befogenheten ska få användas, ska det förutsättas att de metoder som används är rimliga i förhållande till det rättsobjekt som ska försvaras. De behövliga åtgärderna bör vara nödvändiga för att attacken ska kunna avvärjas.

Den befogenhet som det ska föreskrivas om ska inte omfatta befogenheter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet.

22 b §. *Befogenheter för skyddande av immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar.* I paragrafen ska det föreskrivas om befogenheter i ett uppdrag som gäller skyddande av transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. Försvarsmaktens transporter strävar man i princip efter att utföra så obemärkt som möjligt och transportererna sker sällan på sådana områden där de skulle utgöra en fara för ett stort antal människor, såsom i tätorter.

En säkerhetsman som har fått specialutbildning ska enligt 1 mom. ha rätt att avspärra, stänga och utrymma en plats eller ett område som är i allmän användning samt begränsa eller förbjuda rätten att röra sig på dem i exceptionella situationer, där transporten av försvarsmaktens särskilda tillgångar kan äventyras.

Momentets hänvisning till försvarsmaktens särskilda tillgångar ska avse det att de tillgångar som ska transporteras uttryckligen har bedömts kräva särskilt skydd. Det som ska transporteras kan t.ex. vara explosiva varor, vilka kan orsaka stor skada om de hanteras av någon annan än försvarsmakten.

Skyddsåtgärderna ska vara nödvändiga för att transporten av de särskilda tillgångarna ska kunna skyddas på korrekt sätt. Detta innebär att hotet i situationen bedöms vara så konkret, att det är motiverat att använda befogenheterna i fallet i fråga.

Med omnämmandet omedelbar närhet i momentet ska det hänvisas till att det område som ska skyddas ska omfatta endast ett nödvändigt område i närheten av den transport som ska skyddas. Genom detta förhindras också att på det område som behövs för att skydda en transport uppkommer situationer där det blir fråga om uppgifter som anknyter till upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet.

I 2 mom. ska det föreskrivas om en säkerhetsmans rätt att från platsen avlägsna en person, om det utgående från personens agerande är nödvändigt. För det första ska personen kunna avlägsnas från platsen, om det finns ett befogat skäl att anta att personen kommer att uppträda på det sätt som nämns i bestämmelsen. Detta innebär t.ex. att om en person uppträder på ett sätt, utgående från vilket det är sannolikt att han eller hon kommer att göra sig skyldig till t.ex. ett brott mot en annans liv eller hälsa, ska nämnda person kunna avlägsnas från platsen. Bedömningen ska alltid göras från fall till fall. För det andra ska en åtgärd kunna riktas mot en person utgående från dennes tidigare uppträdande, om det är sannolikt att han eller hon kommer att göra sig skyldig till omständigheter som avses i bestämmelsen. Till exempel om samma person under en kort period oftare än en gång uppträder på det sätt som avses i bestämmelsen och man kan sluta sig till att personen på nytt kommer att uppträda på samma sätt, ska han eller hon kunna avlägsnas från platsen utgående från det tidigare uppträdandet.

I 3 mom. ska det föreskrivas om en säkerhetsmans rätt att gripa en person. Den gripne ska utan dröjsmål överlämnas till polisen. Försvarsmakten ska ha en i 18 a §, som gäller försvars-

RP 187/2016 rd

maktens säkerhetsuppdrag, föreskriven skyldighet att på förhand underrätta polisen om att ett säkerhetsuppdrag kommer att utföras. Genom denna skyldighet ska man kunna försäkra sig om att polisen längs transportens rutt har information om den transport som ska skyddas och att försvarsmaktens säkerhetsman i de situationer som avses i momentet så snabbt som möjligt kan överlåta en person till polisen.

I 4 mom. ska det hänvisas till lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006). Med stöd av 3 mom. ska en säkerhetsman i vissa situationer kunna gripa en person. Också om tiden mellan gripandet och överlåtelsen till polisen inte blir lång, ska den gripne behandlas på det sätt som föreskrivs i den lag som det hänvisas till.

23 §. *Militärpersoners, militära förmäns och säkerhetsmäns användning av maktmedel.* Till paragrafens rubrik ska fogas den säkerhetsman som avses i den nya 18 a §.

Till 1 mom. ska fogas den säkerhetsman som avses i 18 a § och som ska kunna använda de maktmedel som nämns i paragrafen.

Till paragrafen ska fogas ett nytt 2 mom. Enligt momentet ska en militärperson och en säkerhetsman vid tjänsteförrättning utöver andra maktmedel också ha rätt till nödvärn på det sätt som föreskrivs i 4 kap. 4 § i strafflagen. Vid sådant nödvärn ska militärpersonen och säkerhetsmannen agera under tjänsteansvar. Bestämmelsen motsvarar 2 kap. 17 § 2 mom. i polislagen (872/2011) och 35 § 4 mom. i gränsbevakningslagen (220/2013).

När det bedöms hur försvarbart nödvärn är, ska de krav beaktas som kan ställas på en militärperson och en säkerhetsman utgående från deras utbildning och erfarenhet.

En militärperson och en säkerhetsman förrättar tjänst under tjänstetid oberoende av om de just då utför ett visst tjänsteuppdrag eller inte. Militärpersonen och säkerhetsmannen ska också anses förrätta tjänst när de agerar för att de är skyldiga att vidta åtgärder också på sin fritid eller efter att de har anmält sig för tjänstgöring.

Det föreslagna regelverket innebär att en militärperson eller säkerhetsman inte längre ska bedömas som civila personer i en nödvärnssituation. Agerande under tjänsteansvar hänför sig till det som högsta domstolen har konstaterat i sitt avgörande KKO 2004:75 om att när det bedöms hur berättigad användningen av maktmedel är i en nödvärnssituation, är det motiverat att på en polisman ställa högre krav än på en vanlig medborgare. Såsom det konstateras i motiveringarna i den regeringsproposition som gäller polislagen, framhäver tillägget till lagen om försvarsmakten det offentliga ansvar i en situation där en tjänsteman tar till nödvärn. En militärperson och en säkerhetsman ska i en nödvärnssituation eller vid excess i samband med nödvärn vara föremål för laglighetsövervakning. Fogandet av tjänsteansvar till nödvärn förbättrar rättsskyddet för den som lidit skada genom att det klargör och framhäver statens skadeståndsansvar. Agerande under tjänsteansvar innebär också att excess i samband med nödvärn kan bli straffbart som tjänstebrott.

I en militärpersons och en säkerhetsmans nödvärnssituation ska tredje meningen i det föreslagna momentet beaktas. Enligt den ska vid nödvärn ställas högre krav på en militärpersons och en säkerhetsmans handlande än på en vanlig medborgares, både vad gäller att vidta en försvarsåtgärd och dimensioneringen av den.

Enligt 4 kap. 4 § i strafflagen ska en nödvärnshandling inte få överskrida det som utifrån en helhetsbedömning ska anses försvarligt, när angreppets art och styrka, försvararens och angriparens person samt övriga omständigheter beaktas. I 2 mom. i nämnda paragraf föreskrivs om excess i nödvärn.

Till följd av att det kommer till ett nytt 2 mom., blir moment 2-4 i gällande lag moment 3-5.

RP 187/2016 rd

23 b §. *Beredskap för och varning om användning av maktmedel.* Paragrafen är ny. Beredskap att använda maktmedel och varning om användningen ska tas in i lagen till följd av de konsekvenser de har, vilka också omfattar individens rättigheter och skyldigheter.

Enligt 1 mom. ska man på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt bereda sig på att använda maktmedel, om det vid utförandet av ett tjänsteuppdrag finns skäl att befara att man kommer att möta motstånd som avses i 23 § 1 mom. eller ett sådant obehörigt angrepp som avses i 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen. Till saken motsvarar momentet 2 kap. 18 § 1 mom. i polislagen och 35 b § 1 mom. i gränsbevakningslagen. Beredskapsskyldigheten gäller i accentuerad grad också nödvärnssituationer, eftersom man vid dem kan bli tvungen att använda kraftiga maktmedel.

Enligt 2 mom. ska en person som är föremål för ett tjänsteuppdrag varnas om risken för att bli utsatt för maktmedel, om en varning är möjlig och ändamålsenlig. Varningen ska ges på ett med tanke på syftet lämpligt och ändamålsenligt sätt. Till saken motsvarar momentet 2 kap. 18 § 2 mom. i polislagen och 35 b § 2 mom. i gränsbevakningslagen.

23 c §. *Militärpersons, militär förmans och säkerhetsmans användning av skjutvapen.* Paragrafen är ny. Användningen av skjutvapen ska tas in i lagen till följd av de konsekvenser den har, vilka också omfattar individens rättigheter och skyldigheter. Syftet med detta tillägg är inte att ändra användningen av vapen på försvarsmaktens område t.ex. gällande övningar som hänför sig till försvaret, utan den nya bestämmelsen ska gälla tjänstemän, som under normala förhållanden kan bli tvungna att använda maktmedel utanför försvarsmaktens område eller mot en angripare som kommer utifrån.

Enligt 1 mom. ska ett skjutvapen kunna användas endast när det är fråga om att stoppa verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och något lindrigare sätt att stoppa verksamheten inte finns. Verksamhet som orsakar fara för någon annans liv eller hälsa ska kunna vara t.ex. användning av en hund eller ett föremål, såsom en radiostyrd drönare, vid ett angrepp, och den sak som orsakar allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa i en dylik verksamhet kan stoppas endast med skjutvapen som den lindrigaste metoden.

Skjutvapen ska inte få användas för att skingra en folksamling, om inte gaspatroner eller annan motsvarande projektiler används i skjutvapnet i enlighet med de bestämmelser som särskilt utfärdats om dessa. Momentet ska motsvara 2 kap. 19 § 1 mom. i polislagen och 35 c § 1 mom. i gränsbevakningslagen.

Enligt 2 mom. ska en säkerhetsman kunna använda skjutvapen i ett personskyddsuppdrag i omedelbar närhet till en person som avses i 18 a § 1 mom. och behöver särskilt skydd. Vidare ska en säkerhetsman kunna använda skjutvapen på en allmän plats som spärrats av, stängts och utrympts på det sätt som avses i 22 b § 1 mom. när det är fråga om skydd av immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. Tilläggsförutsättningarna för användning av skjutvapen ska vara desamma som i 1 mom.

Enligt 3 mom. ska skjutvapen, utöver det som föreskrivs i 1 och 2 mom., också kunna användas för att undanröja ett föremål, djur eller ett annat motsvarande hinder när ett brådskande och viktigt uppdrag utförs.

I 4 mom. ska det föreskrivas att med användning av skjutvapen avses varning om att ett skjutvapen som avses i 2 § i skjutvapenlagen (1/1998) kommer att användas, hotande med skjutvapen och avlossande av skott. Det ska inte betraktas som användning av skjutvapen att ta fram ett vapen och osäkra det. Denna bestämmelse ska tas in i lagen, eftersom definitionen på användning av skjutvapen avviker från det som i allmänhet avses med användning av skjutva-

RP 187/2016 rd

pen. Momentet ska motsvara 2 kap. 19 § 2 mom. i polislagen och 35 c § 2 mom. i gränsbevakningslagen.

Enligt 5 mom. ska ledaren av ett säkerhetsuppdrag besluta om hotande med skjutvapen och avlossande av skott på en allmän plats. Ledaren av ett säkerhetsuppdrag ska ha tillräcklig erfarenhet av och utbildning i användning av skjutvapen på allmän plats. Närmare bestämmelser om erfarenheten och utbildningen ska utfärdas genom förordning av försvarsministeriet, om vilken föreskrivs ovan.

I praktiken uppkommer de situationer som gäller användning av maktmedel snabbt och det är inte alltid möjligt att få ett beslut av den ovan nämnda tjänstemannen. Varning om att skjutvapen kommer att användas är en del av användningen av skjutvapen. För detta ska den säkerhetsman som använder vapnet vara ansvarig.

1.2 Lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet

9 §. *Utlämnande av uppgifter om resande till andra myndigheter.* Till 1 mom. ska fogas en ny 5 punkt. Med tanke på försvarsmaktens uppdrag att skydda en person kan det vara av betydelse, om personer som eventuellt kan utgöra ett hot eller annars orsaka olägenhet för en internationell gäst hos försvarsmakten är inkvarterade i samma inkvarteringsrörelse som gästen. Utgående från ett förhandsbesked kan inkvarteringsarrangemangen gällande en utländsk gäst hos försvarsmakten eller en person som representerar en utländsk organisation ordnas så att de orsakar så lite olägenhet och andra arrangemang som möjligt för andra än den person som ska skyddas och de säkerhetsmän vid försvarsmakten som verkställer skyddandet.

1.3 Kemikalielagen

14 §. *Försvarsmakten.* Paragrafens hänvisning till objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar ska ändras till objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar. Begreppet objekt som ska skyddas särskilt kan anses bättre beskriva de av försvarsmaktens objekt som försvarsmaktens speciella befogenhet gäller.

1.4 Lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

3 §. *Tillämpning av lagen inom försvarsmakten.* De hänvisningar till objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar, som ingår i 2–4 mom. i paragrafen, ska ändras till objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar. Begreppet objekt som ska skyddas särskilt kan anses bättre beskriva de av försvarsmaktens objekt som försvarsmaktens speciella befogenhet gäller.

128 a §. *Information till Europeiska kommissionen om produktionsanläggningar och storo-lyckor.* Hänvisningen till objekt som ska hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet i 3 mom. ska ändras till en hänvisning till objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar.

1.5 Hälsoskyddslagen

7 a §. *Försvarsmaktens uppgifter inom hälsoskyddet.* Paragrafens hänvisning till objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar ska ändras till objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar. Begreppet objekt som ska skyddas särskilt kan anses bättre beskriva de av försvarsmaktens objekt som försvarsmaktens speciella befogenhet gäller.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

I 18 a § i den föreslagna lagen om ändring av lagen om försvarsmakten finns ett bemyndigande för statsrådet att utfärda förordning om en säkerhetsmans maktmedels- och skyddsredskap.

I 15 § 8 mom. och 18 a § i den föreslagna lagen om ändring av lagen om försvarsmakten finns ett bemyndigande för försvarsministeriet att utfärda förordning.

Genom förordningar av försvarsministeriet ska det föreskrivas närmare om de objekt som ska skyddas särskilt med tanke på landets försvar samt om specialutbildningen för en säkerhetsman som utför ett säkerhetsuppdrag samt om behörighetskraven för ledaren av ett säkerhetsuppdrag.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I grundlagen har inte uttryckligen föreskrivits några förutsättningar om för vilken myndighet ska kunna föreskrivas om befogenheter på allmän plats. Syftet med propositionen är inte att ge uppgifter som sammanhänger med upprätthållandet av allmän ordning och säkerhet till någon annan myndighet än polisen. Genom propositionen strävar man emellertid efter att säkerställa att den allmänna ordningen och säkerheten inte ska äventyras på grund av försvarsmaktens transporter som kräver särskilt skydd, och orättmätiga gärningar som riktas mot dessa transporter. Grundlagen ställer inget hinder för att föreskriva om försvarsmaktens säkerhetsuppdrag och de befogenheter som sammanhänger med dem.

Propositionen innehåller emellertid ändringar av lagstiftningen som är av betydelse med tanke på grundlagen och genom vilka myndigheterna ges nya befogenheter som riktar sig mot individen eller som begränsar individens rättigheter. Propositionen ska bedömas utgående från de lagförbehåll som ingår i bestämmelserna om de grundläggande fri- och rättigheterna med beaktande av de allmänna förutsättningarna för att grundläggande fri- och rättigheter ska få begränsas. De är kravet på att om begränsningar ska föreskrivas genom lag, att skälen som ligger till grund för begränsningen är godtagbara, att en begränsning är exakt avgränsad, att proportionalitetskravet uppfylls när en grundläggande fri- eller rättighet begränsas, att den grundläggande fri- eller rättighetens kärnområde behåller sin integritet, att rättsskyddsarrangemanget är tillräckligt och att begränsningen inte står i strid med Finlands internationella människorättsförpliktelser.

De befogenhetsbestämmelser som föreslås i lagen om försvarsmakten ger en tjänsteman vid försvarsmakten, som har fått specialutbildning, en säkerhetsman, rätt att utöva offentlig makt och ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna i vissa situationer i samma syfte som polisen ges rätt att ingripa i dem enligt polislagen och en gränsbevakningsman enligt gränsbevakningslagen.

I 18 a § i lagen om försvarsmakten föreslås en grundbestämmelse om försvarsmaktens säkerhetsuppdrag. En tjänsteman vid försvarsmakten, som har fått specialutbildning, ska ha rätt att använda de maktmedelsredskap som uppdragen förutsätter och rätt att använda dem i situationer enligt 23 § 1 mom. där användning av maktmedel behövs.

Lagens 18 a § 5 mom. ska gälla maktmedels- och skyddsredskap. Genom förordning av statsrådet ska det föreskrivas närmare om godtagbara maktmedelsredskap för försvarsmakten. Genom användning av maktmedelsredskap kan man i betydande grad kränka den personliga in-

RP 187/2016 rd

tegriteten som skyddas av 7 § i grundlagen, vilket gör att i synnerhet fogandet av en grundbestämmelse om maktmedelsredskap till lagen kan förordas med en motivering som gäller tryggheten av medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter. Tillräckligt exakta bestämmelser om rätten att använda maktmedelsredskap ska finnas i lag.

I 18 b § i lagen om försvarsmakten föreslås en ny bestämmelse enligt vilken en säkerhetsman vid behov ska presentera sig som säkerhetsman för en person som är föremål för en åtgärd i anknytning till ett säkerhetsuppdrag och på begäran visa sitt personkort och dessutom ska försvarsmakten sörja för att en säkerhetsman som har utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras. Kravet på att en säkerhetsman ska kunna identifieras grundar sig i sista hand på 118 § i grundlagen, enligt vilken en tjänsteman svarar för att ett tjänsteuppdrag är lagenligt.

Enligt 118 § 3 mom. i grundlagen har var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd. För att den rätt om vilken föreskrivs i 118 § 3 mom. i grundlagen ska kunna realiseras i praktiken, bör det vid behov gå att identifiera den tjänsteman som utfört tjänsteuppdraget. Närmare bestämmelser om tjänstemärken ska meddelas genom förordning av försvarsministeriet.

I 22 a § i lagen om försvarsmakten föreslås en ny bestämmelse om befogenheter i personskyddsuppdrag för en tjänsteman vid försvarsmakten som har fått specialutbildning. Befogenhet i personskyddsuppdrag innebär kränkning av den personliga integriteten som skyddas av 7 § i grundlagen och tillfälligt ingripande i rörelsefriheten som skyddas av 9 § i grundlagen. Syftet med regleringen är att skydda andras hälsa och säkerhet samt förmögenhet och hemfrid. En förutsättning för att befogenheten ska få användas ska vara att man genom att använda den kan avvärja ett angrepp mot det rättsobjekt som avses ovan. När befogenheten används ska objektets säkerhet, tjänsteuppdragets art och hur farligt motståndet är beaktas.

Befogenheterna ska få användas endast av en tjänsteman vid försvarsmakten som har fått specialutbildning, förutsättningarna för åtgärderna ska vara reglerade i detalj och polisen ska informeras om uppdraget på förhand. Vidare föreslås det i 22 a § 1 mom. i lagen om försvarsmakten en bestämmelse, enligt vilken en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef kan begränsa användningen av befogenheterna på förhand. Bestämmelsen ska motiveras med att ett personskyddsuppdrag ska kunna utföras korrekt och med att ett vägande samhälleligt behov förutsätter den.

I 22 b § 1 mom. i lagen om försvarsmakten ska det föreskrivas om rätt för en tjänsteman vid försvarsmakten som har fått specialutbildning att spärra av, stänga eller utrymma en plats eller ett område som är i allmän användning eller förbjuda eller begränsa rätten att röra sig där, om det är nödvändigt för att skydda immuniteten hos särskilda tillgångar. Befogenheten innebär tillfälligt ingripande i rörelsefriheten som ingår i 9 § i grundlagen. Bestämmelsen ska motiveras med att skyddande av transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar ska kunna utföras på korrekt sätt samt med att den fara som utomstående och samhället orsakas kan minskas.

I 22 b § 2 mom. i lagen om försvarsmakten ska det föreskrivas om rätt för en tjänsteman vid försvarsmakten som har fått specialutbildning att från platsen avlägsna en person, när det av personens hotelser eller övriga uppträdande är befogat att anta eller utgående från personens tidigare uppträdande är sannolikt att personen kommer att göra sig skyldig till ett brott som riktas mot försvarsmaktens särskilda tillgångar. Bestämmelsen är av betydelse med tanke på den personliga integriteten som skyddas av 7 § 1 mom. i grundlagen och rörelsefriheten som skyddas av 9 § i grundlagen. Försvarsmaktens särskilda tillgångar är i allmänhet farliga och de kan äventyra samhällets säkerhet och orsaka omfattande skada om de används av någon annan än försvarsmakten. Begränsningen av en grundläggande fri- och rättighet är således godtagbar med tanke på systemet för grundläggande fri- och rättigheter och förutsätts av ett vägande samhälleligt behov.

RP 187/2016 rd

I 22 b § 3 mom. i lagen om försvarsmakten ska det föreskrivas om en säkerhetsmans särskilda rätt att gripa en person i samband med skyddandet av immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. En tjänsteman som har fått försvarsmaktens specialutbildning ska få gripa en person, om avlägsnande från platsen sannolikt vore en otillräcklig åtgärd och ett brott som riktas mot försvarsmaktens särskilda tillgångar inte annars kan förhindras eller en störning eller fara inte annars kan undanröjas. I gällande lag finns motsvarande bestämmelse inte, utan i fråga om försvarsmaktens tjänstemans allmänna rätt att gripa en person utnyttjas i dagens läge vars och ens rätt att gripa, som inte kan tillämpas på alla fall när det är fråga om att skydda transporter av försvarsmaktens särskilda tillgångar. Bestämmelsen är av betydelse med tanke på 7 § 1 mom. i grundlagen. Enligt 7 § 3 mom. i grundlagen får den personliga integriteten inte kränkas och ingen får berövas sin frihet godtyckligt eller utan laglig grund.

Vid skyddandet av immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar är det med tanke på en säkerhetsmans rätt att gripa av betydelse att skyddandet av transporter, som orsakar allmän fara, från brottslighet och allvarliga säkerhetshot är ett mål, som det allmänna intresset mycket vidsträckt kräver att ska nås. Bestämmelsen kan anses exakt avgränsad då i den som en förutsättning för gripandet ska nämnas att avlägsnandet av personen från platsen sannolikt skulle vara en otillräcklig åtgärd och ett brott som riktas mot försvarsmaktens särskilda tillgångar inte annars kan förhindras eller en störning eller fara undanröjas. Den gripne ska utan dröjsmål överlämnas till polisen, och dessutom ska det i 22 § 4 mom. i lagen om försvarsmakten finnas en bestämmelse om behandlingen av den gripne. Grunderna för en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna är därmed godtagbara med tanke på systemet för grundläggande fri- och rättigheter och förutsätts av ett vägande samhälleligt behov.

I 15 § 8 mom. i lagen om försvarsmakten ska det föreskrivas om ett bemyndigande för försvarsministeriet att genom förordning meddela närmare bestämmelser om försvarsmaktens objekt som ska få särskilt skydd, vilket för sin del begränsar den rörelsefrihet som avses i 9 § i grundlagen. Till saken är bestämmelsen inte ny, eftersom för närvarande föreskrivs om en möjlighet för försvarsmakten att avvika från lagstiftningen i fråga om de objekt som ska hemlighållas med tanke på landets försvar. Vidare är försvarsmaktens objekt som ska få särskilt skydd belägna på försvarsmaktens områden, där rörelsefriheten också annars är begränsad. Genom den nya bestämmelsen och terminologin preciseras myndigheternas befogenheter, och dessutom klargör bestämmelsen och terminologin det rådande rättstillståndet.

Utifrån det som sägs ovan anses det att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Eftersom en del av de frågor som gäller lagstiftningsordningen lämnar rum för tolkning, är det nödvändigt att be om grundlagsutskottets utlåtande.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) 23 §, samt
fogas till 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 509/2013 och 932/2015, ett nytt 8
mom. och till lagen nya 18 a — 18 c, 22 a, 22 b §, 23 b och 23 c § som följer:

2 kap.

Behörighet

15 §

Förbud och begränsningar beträffande rätten att röra sig

Genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt om de förfaranden som ska tillämpas på dem.

18 a §

Försvarsmaktens säkerhetsuppgifter

Försvarsmakten kan vid behov utse en sådan tjänsteman vid försvarsmakten som fått specialutbildning (*säkerhetsman*) att på allmän plats garantera säkerheten för anställda vid försvarsmakten, personer som hör till en främmande stats militära ledning eller representerar en internationell organisation, vilka är försvarsmaktens gäster och behöver särskilt skydd (*personskyddsuppgifter*) eller garantera immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar.

Vid utförande av personskyddsuppgifter på allmän plats kan en säkerhetsman med de befogenheter som anges i 22 a § garantera säkerheten för en person som behöver särskilt skydd, om inte polisen har övertagit uppgifterna, samt med de befogenheter som anges i 22 b § garantera immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. En polisman som hör till befälet eller polisens fältchef ska så snart som möjligt underrättas om att utövandet av befogenheterna har inletts.

En säkerhetsuppgift ska överföras till polisen eller en annan behörig myndighet så snart som möjligt efter att utövandet av de befogenheter som avses i 2 mom. har inletts.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om en säkerhetsmans maktmedels- och skyddsredskap.

Genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om en säkerhetsmans specialutbildning och behörighetskraven för den som leder utförandet av säkerhetsuppgifter.

RP 187/2016 rd

18 b §

Samarbete med polisen i samband med säkerhetsuppgifter

Försvarsmakten ska på förhand underrätta en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef om utförande av säkerhetsuppgifter.

Säkerhetsuppgifter ska utföras i samverkan med polisen under polisens allmänna ledning när ärendets art kräver det. Ledaren för utförande av säkerhetsuppgiften och den behöriga polismyndigheten kommer tillsammans överens om de frågor som anknyter till uppgiften.

Försvarsmakten kommer i samverkan med polisen överens om de förfaranden som har samband med användningen av skjutvapen på allmän plats.

18 c §

Säkerhetsmäns tjänstetecken och angivande av ställning samt identifiering av säkerhetsmän

En säkerhetsman har ett tjänstetecken som anges genom förordning av försvarsministeriet.

En säkerhetsman ska medföra ett tjänstetecken när ett tjänsteuppdrag utförs. En säkerhetsman ska vid behov presentera sig som säkerhetsman för den som är föremål för en åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänstetecken, om presentationen eller uppvisandet kan ske utan att åtgärden äventyras.

Försvarsmakten ska se till att en säkerhetsman som utfört ett tjänsteuppdrag vid behov kan identifieras.

22 a §

Befogenheter vid utförande av en personskyddsuppgift

I samband med utförande av en personskyddsuppgift har en säkerhetsman rätt att utöva de befogenheter som avses i denna paragraf, om inte en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef begränsar dem.

För att avvärja ett angrepp som redan inletts eller är omedelbart överhängande och som riktar mot liv, kroppslig integritet, frihet, förmögenhet eller hemfrid hos en person som är objekt för en personskyddsuppgift har en säkerhetsman rätt att använda sådana maktmedel som vid bedömning av helheten kan anses försvarliga med beaktande av säkerheten för objektet, arten av tjänsteuppdraget och hur farligt motståndet är.

22 b §

Befogenheter vid skyddande av immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar

En säkerhetsman har rätt att i den omedelbara närheten av en transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar spärra av, stänga eller utrymma en plats eller ett område som är i allmän användning eller förbjuda eller begränsa vistelse där, om det är nödvändigt för att skydda immuniteten hos de särskilda tillgångarna.

Vid utförande av säkerhetsuppgifter som gäller transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar har säkerhetsmannen rätt att avlägsna en person från en plats, om det utifrån personens hotelser eller övriga uppträdande finns grundad anledning att anta eller utifrån personens tidigare uppträdande är sannolikt att denne kommer att göra sig skyldig till ett brott som riktar mot försvarsmaktens särskilda tillgångar.

En person kan gripas om det sannolikt är en otillräcklig åtgärd att avlägsna personen från platsen och det brott som riktar mot försvarsmaktens särskilda tillgångar inte annars kan förhindras eller störningen eller faran annars undanröjas. Gripandet ska omedelbart meddelas till

RP 187/2016 rd

en polisman som hör till befälet eller till polisens fältchef och den gripne ska utan dröjsmål överlämnas till polisen.

På behandlingen av personer som gripits med stöd av 3 mom. tillämpas lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006).

23 §

Militärpersoners, militära förmäns och säkerhetsmäns användning av maktmedel

Om en i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst eller en säkerhetsman som utför säkerhetsuppgifter möter motstånd har denna militärperson rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att bryta ner motståndet och som kan anses försvarliga med beaktande av truppens eller det bevakade objektets eller områdets säkerhet, tjänsteuppdragets eller tjänstgöringens art och hur farligt motståndet är. Under dessa förutsättningar har en vaktpost och en säkerhetsman rätt att använda maktmedel också när någon trots vaktpostens eller säkerhetsmannens befallning att stanna närmar sig ett bevakat objekt eller område till vilket tillträde är förbjudet.

En militärperson och en säkerhetsman har i sin tjänsteutövning dessutom rätt till nödvärn i enlighet med 4 kap. 4 § i strafflagen. Vid sådant nödvärn handlar militärpersonen och säkerhetsmannen under tjänsteansvar. När det bedöms hur försvarligt nödvärnet varit ska de krav beaktas som kan ställas på en yrkesmilitär och säkerhetsman utifrån dennes utbildning och erfarenhet.

Om en underordnad i strid, sjönöd eller någon motsvarande synnerligen farlig situation för truppen eller dess verksamhet trots en militär förmäns förbud flyr, gör våldsamt motstånd mot förmannen eller inte lyder dennes befallning för avvärjande av faran, trots att befallningen har upprepats, har förmannen rätt att mot den underordnade använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att återställa lydnad och ordning och som kan anses försvarliga. Huruvida maktmedlen är försvarliga skall bedömas med hänsyn till hur farlig den underordnades försummelse eller gärning är och det rådande läget.

Om en krigsfånge flyr, har den som har till uppgift att förhindra flykten rätt att använda sådana maktmedel som anges i 18 kap. 6 § i fängelselagen (767/2005).

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

23 b §

Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara motstånd enligt 23 § 1 mom. eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen, ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt och med beaktande av 23 § bereda sig på användning av maktmedel.

Den som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

23 c §

Militärpersoners, militära förmäns och säkerhetsmäns användning av skjutvapen

En i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst får använda skjutvapen endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten.

En säkerhetsman får vid utförande av en personskyddsuppgift på en allmän plats som har spärrats av, stängts eller utrymts på det sätt som avses i 22 b § 1 mom., använda skjutvapen i

RP 187/2016 rd

den omedelbara närheten av en person som är objekt för uppgiften för att skydda denna persons liv eller kroppsliga integritet samt för att skydda immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar, när det är fråga om att stoppa verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa, och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten.

Utöver vad som föreskrivs i 1 eller 2 mom. får skjutvapen dessutom användas i brådskande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får användas för att skingra folksamlingar, endast om det i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses avlossande av ett skjutvapen enligt 2 § i skjutvapenlagen (1/1998), hot om användning av skjutvapen och vapenhot. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Beslut om avlossande av skjutvapen och vapenhot på allmän plats fattas av den som leder utförandet av en säkerhetsuppgift, om detta är möjligt med beaktande av hur brådskande situationen är.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) 9 § 4 punkten
samt
fogas till 9 § en ny 5 punkt som följer:

9 §

Utlämnande av uppgifter om resande till andra myndigheter

En utövare av inkvarteringsverksamhet och polisen skall utan hinder av bestämmelserna om sekretess på begäran lämna behövliga uppgifter om resande som avses i 6 § 1 mom. till

-
- 4) hälsoskyddsmyndigheterna för förebyggande av smittsamma sjukdomar,
 - 5) försvarsmakten för utförande av personskyddsuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om ändring av 14 § i kemikalielagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kemikalielagen (599/2013) 14 § som följer:

14 §

Försvarmakten

Försvarmakten övervakar att denna lag och Europeiska unionens kemikalielagstiftning följs i försvarmaktens militära verksamhet och övningsverksamhet, i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar och i krishanteringsuppgifter. Genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om denna tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

4.

Lag

om ändring av 3 och 128 a § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) 3 § 2—4 mom. och 128 a § 3 mom., av dem 128 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 358/2015, som följer:

3§

Tillämpning av lagen inom försvarsmakten

De förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

Genom förordning av försvarsministeriet föreskrivs närmare om de explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet. Försvarsministeriets förordning gäller också försvarsmaktens explosiva varor som är i gränsbevakningsväsendets besittning och som är avsedda för militär verksamhet. Dessutom föreskrivs genom förordning av försvarsministeriet närmare om upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

De uppgifter som gäller explosiva varor och som i denna lag har ålagts myndigheterna sköts inom försvarsmakten internt inom försvarsförvaltningen. Detsamma gäller också de explosiva varor som avses i 3 mom. och som har överlåtits till gränsbevakningsväsendet. På samma sätt sköts också de uppgifter som i denna lag ålagts en myndighet och som sammanhänger med upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer. De som sköter dessa uppgifter ska samarbeta med övriga myndigheter som avses i denna lag för att genomföra syftet med lagen. I fråga om skötseln av uppgifterna föreskrivs närmare genom förordning av försvarsministeriet.

128 a §

Information till Europeiska kommissionen om produktionsanläggningar och storolyckor

Det som föreskrivs i 1–2 mom. gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

Denna lag träder i kraft den 20. _____

5.

Lag

om ändring av 7 a § i hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 7 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 129/2009, som
följer:

7 a §

Försvarmaktens uppgifter inom hälsoskyddet

Försvarmakten sörjer för den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgifter enligt denna lag vid försvarmaktens militära övningar, i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar och vid krishantering utomlands.

Denna lag träder i kraft den 20. _____

Helsingfors den 13 oktober 2016

Vid förhinder för statsministern, kommun- och reformminister

Anu Vehviläinen

Försvarsminister Jussi Niinistö

1.

Lag

om ändring av lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) 23 §, samt
fogas till 15 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 509/2013 och 932/2015, ett nytt 8
mom. och till lagen nya 18 a — 18 c, 22 a, 22 b §, 23 b och 23 c § som följer:

Gällande lydelse

2 kap.

Behörighet

15 §

*Förbud och begränsningar beträffande rät-
ten att röra sig*

Föreslagen lydelse

2 kap.

Behörighet

15 §

*Förbud och begränsningar beträffande rät-
ten att röra sig*

*Genom förordning av försvarsministeriet
utfärdas närmare bestämmelser om de objekt
som ska ges särskilt skydd med tanke på lan-
dets försvar samt om de förfaranden som ska
tillämpas på dem.*

18 a §

Försvarsmaktens säkerhetsuppgifter

*Försvarsmakten kan vid behov utse en så-
dan tjänsteman vid försvarsmakten som fått
specialutbildning (säkerhetsman) att på all-
män plats garantera säkerheten för anställda
vid försvarsmakten, personer som hör till en
främmande stats militära ledning eller repre-
senterar en internationell organisation, vilka
är försvarsmaktens gäster och behöver sär-
skilt skydd (personskyddsuppgifter) eller ga-
rantera immuniteten vid transport av för-
svarsmaktens särskilda tillgångar.*

*Vid utförande av personskyddsuppgifter
på allmän plats kan en säkerhetsman med de
befogenheter som anges i 22 a § garantera
säkerheten för en person som behöver sär-*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

skilt skydd, om inte polisen har övertagit uppgifterna, samt med de befogenheter som anges i 22 b § garantera immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar. En polisman som hör till befälet eller polisens fältchef ska så snart som möjligt underrättas om att utövandet av befogenheterna har inletts.

En säkerhetsuppgift ska överföras till polisen eller en annan behörig myndighet så snart som möjligt efter att utövandet de befogenheter som avses i 2 mom. har inletts.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om en säkerhetsmans maktmedels- och skyddsredskap.

Genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om en säkerhetsmans specialutbildning och behörighetskraven för den som leder utförandet av säkerhetsuppgifter.

18 b §

Samarbete med polisen i samband med säkerhetsuppgifter

Försvarsmakten ska på förhand underrätta en polisman som hör till befälet eller polisens fältchef om utförande av säkerhetsuppgifter.

Säkerhetsuppgifter ska utföras i samverkan med polisen under polisens allmänna ledning när ärendets art kräver det. Ledaren för utförande av säkerhetsuppgiften och den behöriga polismyndigheten kommer tillsammans överens om de frågor som anknyter till uppgiften.

Försvarsmakten kommer i samverkan med polisen överens om de förfaranden som har samband med användningen av skjutvapen på allmän plats.

18 c §

Säkerhetsmäns tjänstetecken och angivande av ställning samt identifiering av säkerhetsmän

En säkerhetsman har ett tjänstetecken som anges genom förordning av försvarsministeriet.

En säkerhetsman ska medföra ett tjänstetecken när ett tjänsteuppdrag utförs. En säkerhetsman ska vid behov presentera sig som säkerhetsman för den som är föremål för en

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

åtgärd och på begäran visa upp sitt tjänste-
tecken, om presentationen eller uppvisandet
kan ske utan att åtgärden äventyras.
Försvarsmakten ska se till att en säkerhets-
man som utfört ett tjänsteuppdrag vid behov
kan identifieras.

22 a §

*Befogenheter vid utförande av en person-
skyddsuppgift*

I samband med utförande av en person-
skyddsuppgift har en säkerhetsman rätt att
utöva de befogenheter som avses i denna pa-
ragraf, om inte en polisman som hör till be-
fålet eller polisens fältchef begränsar dem.

För att avvärja ett angrepp som redan in-
letts eller är omedelbart överhängande och
som riktas mot liv, kroppslig integritet, frihet,
förmögenhet eller hemfrid hos en person som
är objekt för en personskyddsuppgift har en
säkerhetsman rätt att använda sådana makt-
medel som vid bedömning av helheten kan
anses försvarliga med beaktande av säker-
heten för objektet, arten av tjänsteuppdraget
och hur farligt motståndet är.

22 b §

*Befogenheter vid skyddande av immuniteten
vid transport av försvarsmaktens särskilda
tillgångar*

En säkerhetsman har rätt att i den omedel-
bara närheten av en transport av försvars-
maktens särskilda tillgångar spärra av,
stänga eller utrymma en plats eller ett om-
råde som är i allmän användning eller för-
bjuda eller begränsa vistelse där, om det är
nödvändigt för att skydda immuniteten hos de
särskilda tillgångarna.

Vid utförande av säkerhetsuppgifter som
gäller transport av försvarsmaktens särskilda
tillgångar har säkerhetsmannen rätt att av-
lägsna en person från en plats, om det uti-
från personens hotelser eller övriga uppträ-
dande finns grundad anledning att anta eller
utifrån personens tidigare uppträdande är
sannolikt att denne kommer att göra sig skyl-
dig till ett brott som riktas mot försvarsmak-
tens särskilda tillgångar.

En person kan gripas om det sannolikt är
en otillräcklig åtgärd att avlägsna personen
från platsen och det brott som riktas mot för-

RP 187/2016 rd

Gällande lydelse

Om en i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst möter motstånd har denna militärperson rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att bryta ner motståndet och som kan anses försvarliga med beaktande av truppens eller det bevakade objektets eller området säkerhet, tjänsteuppdragets eller tjänstgöringens art och hur farligt motståndet är. Under dessa förutsättningar har en vaktpost rätt att använda maktmedel också när någon trots vaktpostens befallning att stanna närmar sig ett bevakat objekt eller område till vilket tillträde är förbjudet.

Om en underordnad i strid, sjönöd eller någon motsvarande synnerligen farlig situation för truppen eller dess verksamhet trots en militär förmans förbud flyr, gör våldsamt motstånd mot förmannen eller inte lyder dennes befallning för avvärjande av faran, trots att befallningen har upprepats, har förmannen rätt att mot den underordnade använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att återställa lydnad och ordning och som kan anses försvarliga. Huruvida maktmedlen är försvarliga skall bedömas med hänsyn till hur farlig den underordnades försummelse eller

Föreslagen lydelse

svarsmaktens särskilda tillgångar inte annars kan förhindras eller störningen eller faran annars undanröjas. Gripandet ska omedelbart meddelas till en polisman som hör till befälet eller till polisens fältchef och den gripne ska utan dröjsmål överlämnas till polisen.

På behandlingen av personer som gripits med stöd av 3 mom. tillämpas lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen (841/2006).

23 §

Militärpersoners, militära förmäns och säkerhetsmäns användning av maktmedel

Om en i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst *eller en säkerhetsman som utför säkerhetsuppgifter* möter motstånd har denna militärperson rätt att använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att bryta ner motståndet och som kan anses försvarliga med beaktande av truppens eller det bevakade objektets eller området säkerhet, tjänsteuppdragets eller tjänstgöringens art och hur farligt motståndet är. Under dessa förutsättningar har en vaktpost *och en säkerhetsman* rätt att använda maktmedel också när någon trots vaktpostens *eller säkerhetsmannens* befallning att stanna närmar sig ett bevakat objekt eller område till vilket tillträde är förbjudet.

En militärperson och en säkerhetsman har i sin tjänsteutövning dessutom rätt till nödvärn i enlighet med 4 kap. 4 § i strafflagen. Vid sådant nödvärn handlar militärpersonen och säkerhetsmannen under tjänsteansvar. När det bedöms hur försvarligt nödvärnet varit ska de krav beaktas som kan ställas på en yrkesmilitär och säkerhetsman utifrån dennes utbildning och erfarenhet.

Om en underordnad i strid, sjönöd eller någon motsvarande synnerligen farlig situation för truppen eller dess verksamhet trots en militär förmans förbud flyr, gör våldsamt motstånd mot förmannen eller inte lyder dennes befallning för avvärjande av faran, trots att befallningen har upprepats, har förmannen rätt att mot den underordnade använda sådana maktmedel som är nödvändiga för att återställa lydnad och ordning och som kan anses försvarliga. Huruvida maktmedlen är försvarliga skall bedömas med hänsyn till hur farlig den underordnades försummelse eller

RP 187/2016 rd

Gällande lydelse

gärning är och det rådande läget.

Om en krigsfånge flyr, har den som har till uppgift att förhindra flykten rätt att använda sådana maktmedel som anges i 18 kap. 6 § i fängelselagen (767/2005).

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Föreslagen lydelse

gärning är och det rådande läget.

Om en krigsfånge flyr, har den som har till uppgift att förhindra flykten rätt att använda sådana maktmedel som anges i 18 kap. 6 § i fängelselagen (767/2005).

Bestämmelser om excess i samband med användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

23 b §

Beredskap för och varning om användning av maktmedel

Den som utför ett tjänsteuppdrag och har anledning att befara motstånd enligt 23 § 1 mom. eller ett obehörigt angrepp enligt 4 kap. 4 § 1 mom. i strafflagen, ska på ett lämpligt och ändamålsenligt sätt och med beaktande av 23 § bereda sig på användning av maktmedel.

Den som är föremål för ett tjänsteuppdrag ska varnas för risken att bli utsatt för maktmedel, om det är möjligt och ändamålsenligt att varna denne. Varningen ska ges på ett för ändamålet lämpligt och begripligt sätt.

23 c §

Militärpersoners, militära förmäns och säkerhetsmäns användning av skjutvapen

En i 45 kap. 27 § i strafflagen avsedd krigsman i vakt- eller jourtjänst får använda skjutvapen endast när det är fråga om att stoppa en persons verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten.

En säkerhetsman får vid utförande av en personskyddsuppgift på en allmän plats som har spärrats av, stängts eller utrympts på det sätt som avses i 22 b § 1 mom., använda skjutvapen i den omedelbara närheten av en person som är objekt för uppgiften för att skydda denna persons liv eller kroppsliga integritet samt för att skydda immuniteten vid transport av försvarsmaktens särskilda tillgångar, när det är fråga om att stoppa verksamhet som orsakar direkt och allvarlig fara för någon annans liv eller hälsa, och det inte finns något lindrigare sätt att stoppa verksamheten.

Utöver vad som föreskrivs i 1 eller 2 mom. får skjutvapen dessutom användas i bråds-

RP 187/2016 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kande och viktiga uppdrag för att avlägsna föremål, djur eller motsvarande hinder. Skjutvapen får användas för att skingra folksamlingar, endast om det inte i vapnen används gaspatroner eller andra motsvarande projektiler i enlighet med särskilda föreskrifter.

Med användning av skjutvapen avses avlossande av ett skjutvapen enligt 2 § i skjutvapenlagen (1/1998), hot om användning av skjutvapen och vapenhot. Det betraktas inte som användning av skjutvapen att ta fram och osäkra ett skjutvapen.

Beslut om avlossande av skjutvapen och vapenhot på allmän plats fattas av den som leder utförandet av en säkerhetsuppgift, om detta är möjligt med beaktande av hur bråds-kande situationen är.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 9 § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet (308/2006) 9 § 4 punkten
samt
fogas till 9 § en ny 5 punkt som följer:

Gällande lydelse

9 §

*Utlämnande av uppgifter om resande till
andra myndigheter*

En utövare av inkvarteringsverksamhet och polisen skall utan hinder av bestämmelserna om sekretess på begäran lämna behövliga uppgifter om resande som avses i 6 § 1 mom. till

4) hälsoskyddsmyndigheterna för förebyggande av smittsamma sjukdomar.

Föreslagen lydelse

9 §

*Utlämnande av uppgifter om resande till
andra myndigheter*

En utövare av inkvarteringsverksamhet och polisen skall utan hinder av bestämmelserna om sekretess på begäran lämna behövliga uppgifter om resande som avses i 6 § 1 mom. till

4) hälsoskyddsmyndigheterna för förebyggande av smittsamma sjukdomar,
5) försvarsmakten för utförande av personskyddsuppgifter.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 14 § i kemikalielagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i kemikalielagen (599/2013) 14 § som följer:

Gällande lydelse

14 §

Försvarsmakten

Försvarsmakten övervakar att denna lag och Europeiska unionens kemikalielagstiftning följs i försvarsmaktens militära verksamhet och övningsverksamhet, på ställen som med tanke på försvaret ska hemlighållas och i krishanteringsuppgifter. Närmare bestämmelser om denna tillsyn utfärdas genom förordning av försvarsministeriet.

Föreslagen lydelse

14 §

Försvarsmakten

Försvarsmakten övervakar att denna lag och Europeiska unionens kemikalielagstiftning följs i försvarsmaktens militära verksamhet och övningsverksamhet, *i objekt som ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar* och i krishanteringsuppgifter. Genom förordning av försvarsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om denna tillsyn.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 3 och 128 a § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) 3 § 2—4 mom. och 128 a § 3 mom., av dem 128 a § 3 mom. sådant det lyder i lag 358/2015, som följer:

Gällande lydelse

3 §

Tillämpning av lagen inom försvarsmakten

Föreslagen lydelse

3§

Tillämpning av lagen inom försvarsmakten

De förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som skall hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

Genom förordning av försvarsministeriet föreskrivs närmare om de explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet. Försvarsministeriets förordning gäller också försvarsmaktens explosiva varor som är i gränsbevakningsväsendets besittning och som är avsedda för militär verksamhet. Dessutom föreskrivs genom förordning av försvarsministeriet närmare om upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som skall hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

De uppgifter som gäller explosiva varor och som i denna lag har ålagts myndigheterna sköts inom försvarsmakten internt inom försvarsförvaltningen. Detsamma gäller också de explosiva varor som avses i 3 mom. och som har överlåtits till gränsbevakningsväsendet. På samma sätt sköts också de uppgifter som i denna lag ålagts en myndighet och som sammanhänger med upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som skall hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet samt vid militära övningar, på

De förordningar av statsrådet som utfärdats med stöd av denna lag gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som *ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar* samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

Genom förordning av försvarsministeriet föreskrivs närmare om de explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet. Försvarsministeriets förordning gäller också försvarsmaktens explosiva varor som är i gränsbevakningsväsendets besittning och som är avsedda för militär verksamhet. Dessutom föreskrivs genom förordning av försvarsministeriet närmare om upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som *ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar* samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

De uppgifter som gäller explosiva varor och som i denna lag har ålagts myndigheterna sköts inom försvarsmakten internt inom försvarsförvaltningen. Detsamma gäller också de explosiva varor som avses i 3 mom. och som har överlåtits till gränsbevakningsväsendet. På samma sätt sköts också de uppgifter som i denna lag ålagts en myndighet och som sammanhänger med upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som *ska ges särskilt skydd med tanke på landets försvar* samt vid militära övning-

RP 187/2016 rd

Gällande lydelse

övningsområden och vid fredsbevarande operationer. De som sköter dessa uppgifter skall samarbeta med övriga myndigheter som avses i denna lag för att genomföra syftet med lagen. I fråga om skötseln av uppgifterna föreskrivs närmare genom förordning av försvarsministeriet.

128 a §

Information till Europeiska kommissionen om produktionsanläggningar och storolyckor

Det som föreskrivs i 1–2 mom. gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska hållas hemliga med tanke på rikets säkerhet samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

Föreslagen lydelse

ar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer. De som sköter dessa uppgifter ska samarbeta med övriga myndigheter som avses i denna lag för att genomföra syftet med lagen. I fråga om skötseln av uppgifterna föreskrivs närmare genom förordning av försvarsministeriet.

128 a §

Information till Europeiska kommissionen om produktionsanläggningar och storolyckor

Det som föreskrivs i 1–2 mom. gäller inte explosiva varor som är avsedda för försvarsmaktens militära verksamhet och inte heller upplagring och industriell hantering av farliga kemikalier i objekt som ska *ges särskilt skydd med tanke på landets försvar* samt vid militära övningar, på övningsområden och vid fredsbevarande operationer.

Denna lag träder i kraft den 20.

5.

Lag

om ändring av 7 a § i hälsoskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälsoskyddslagen (763/1994) 7 a § 1 mom., sådant det lyder i lag 129/2009, som följer:

Gällande lydelse

7 a §

Försvarsmaktens uppgifter inom hälsoskyddet

Försvarsmakten ska sörja för den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgifter enligt denna lag vid försvarsmaktens militära övningar, i objekt som ska hållas hemliga med tanke på landets försvar och vid krishantering utomlands.

Föreslagen lydelse

7 a §

Försvarsmaktens uppgifter inom hälsoskyddet

Försvarsmakten sörjer för den kommunala hälsoskyddsmyndighetens uppgifter enligt denna lag vid försvarsmaktens militära övningar, i objekt som ska *ges särskilt skydd* med tanke på landets försvar och vid krishantering utomlands.

Denna lag träder i kraft den 20.
